

MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA, ART I POLÍTICA

Preu : 30 cèntims - Pelai, 62. Telèfon 15300. - Subscripció : 3'50 pessetes trimestre

Any IV. Núm. 168 - Barcelona, dijous, 21 d'Abril de 1932

El 23 d'abril i cada dia:
Llibres! Llibres!

EN AQUEST MOMENT TRANSCENDENTAL

Els partits i l'Estatut

La idea del catalanisme, avui dia, està tan escampada per Catalunya, que gairebé pot dir-se que no hi ha català que no en participi. Això ha donat una conseqüència paradoxal, però lògica. La impossibilitat de reduir a un sol partit tots els catalanistes. També d'aquest fet ha nascut un error de perspectiva fàcil d'explicar; és el d'aquells que es lamenten que el catalanisme s'hagi fraccionat de tal manera que hi ha por que es vagi atomitzant i perdent cos i eficàcia. Res d'això; ben lluny d'això: no és que el catalanisme s'hagi partit, sinó que irradia

reïdes dels catalans mateixos. Car els moviments de reacció es caracteritzen per una impaciència i una violència suïcides.

Heus aquí els perills que el dia de demà ens prepara, si no sabem afrontar la situació ben bé de cara, sense fàcils optimismes, símptoma de voluntat feble i poc coratjosa. I, per ara, no veiem pas gaire (cal ésser franc) un propòsit d'esmena. Entre organitzacions d'una ideologia molt afi, en les quals, salvant petites divergències doctrinals, hi ha una perfecta igualtat de propòsits, regnen mil anècdotes i petites ran-

La rebuda popular als que portaren l'Estatut a Madrid

la seva llum entre persones i pensaments molt diversos; la unitat de criteri d'abans, només procedia de la poca extensió del pensament catalanista.

Admesa aquesta veritat, cal, però, saber-ne treure conseqüències. I aquestes no poden ésser d'una mera constatació dels fets històrics contemporanis. No; qui fa política, no solament constata, sinó encara ordena i simplifica. Fer política vol dir intentar de crear un ordre de coses més vast i més comprensiu; organitzar la convivència del màxim de persones i d'ideals.

Mirant les coses amb aquest criteri, trobem que el moment present es presta a moltes reflexions: ens trobem en un moment gens vulgar: hi ha un fet, la constitució de Catalunya, que avui prepondera tant per damunt de tots els partits catalans, que bé podria dir-se que redueix a unitat les seves divergències: sigui quin sigui el programa dels partits, podem ben dir que tot són coses de detall i secundàries, al costat de la tasca principal, que és la de fer Catalunya. Fins ara hem lluitat per l'obtenció d'un Estatut; ara podem dir, en línies generals, que ja el tenim; i bé, si el tenim ens cau damunt una feina extraordinària: la de saber-lo fer passar del paper a la realitat, la d'organitzar Catalunya.

Cal fer una Catalunya que serveixi per a tots els catalans; aniria malament fer-la només a la mida d'unes aspiracions i d'una visió partidista; aleshores la constitució de Catalunya no seria estable; aniria fluctuant a compàs de l'alternància dels partits. Mai com en aquest moment, en què hi ha un ideal a ésser posat en pràctica, molt per damunt dels partits, no es veu la necessitat que els partits s'organitzin en super-partits per tenir prou força per a vèncer l'actuació i la visió irreductiblement particularista d'aquelles organitzacions que essencialment no saben adaptar llur actuació a les necessitats d'una convivència.

Aquests són els partits extrems; d'extrema dreta i d'esquerra no constructiva: imagineu-vos què representaria per Catalunya, l'endemà de l'Estatut, que obtingués el poder, aprofitant-se de la divisió dels altres partits polítics catalans, la Lliga Regionalista, entitat avui dia fortament hipotecada pels seus aliats forçosos, els partits d'ultra dreta, amb programes que tots ells neguen els principis liberals i laics, mitjançant els quals s'ha fet la República i l'Estatut; voldria dir que, en un moment tan decisiu, tota la legislació catalana es basaria en la negació i la repressió; en una mena d'absurd polític; en una manca d'harmonia entre el planteig de la llibertat del poble i les conseqüències que se'n voldria treure. La tasca legislativa d'aquest primer parlament de l'Estatut seria nul·la; caldria que Catalunya, en comptes de fruit dels avantatges de la seva llibertat, esmerçés tot el seu esforç a abolir les resultes d'un abús inicial i substituir la feina desencertada per una labor positiva i democràtica.

Tampoc fóra desitjable la preponderància dels elements d'esquerra no constructius; anarquistes i anarquistes que, de vegades, tenen tan robat el cor del nostre poble: és evident que les persones d'aquesta mentalitat són d'un natural que els fa comportar-se dins el govern com si encara estiguessin dins l'oposició; la seva manca del sentit de responsabilitat i el desgavell que se'n seguiria no podrien tenir més resultat que un pànic col·lectiu, dels quals tenim més d'un exemple a Catalunya; recordeu, si no, com, en un moment donat, la massa neutra atorgà la seva confiança a Martínez Anido i a Primo de Rivera. I avui es tornaria a repetir. Els noms canviarien, però l'atac a la llibertat i a la catalanitat seria el mateix. I aquest pànic constituiria el fracàs més lamentable de l'Estatut català; el govern català degollat per les mans esfe-

Els Dijous — Blancs

Des de l'any passat, la festa de Sant Jordi s'ha aparellat amb la del llibre. Aquesta aliança em sembla molt escaient. Dintre uns quants anys, potser aquest any mateix, podrem oferir als forasters la fira més típica del món: fira de roses i fira de llibres.

Cal·dria, però, que els llibrers s'instal·lessin també a la plaça de Sant Jaume, com els pessebristes de Nadal. Imagineu que en tal dia com el de Sant Jordi, un foraster arriba a la plaça de la República i veu les parades de llibres i les parades de flors, amb roses, clavells i ginesta. Segurament no hi hauria una altra fira tan suggestiva com aquesta. Només els pobles molt civilitzats consumeixen llibres i flors. I només un poble molt refinat pot aparellar les flors i els llibres. Evidentment, la fira seria un exponent molt superior a la realitat de la nostra cultura. La casualitat ens ofereix de celebrar en una sola diada la festa del llibre i la de les flors. Bona casualitat! Potser tenim més sort de la que ens mereixem.

Dit sigui en honor dels barcelonins, quan ve la diada del llibre sabem comprar llibres, i quan ve la diada de Sant Jordi sabem comprar flors. Aquest any comprarem llibres i roses. Una rosa sobre un llibre! Voleu un coixí més digne per una flor!

Durant la resta de l'any mantenim a la Rambla un espectacle floral capaç de redimir-nos de qualsevol pecat de mal gust. Si l'aspecte productiu del mercat està en proporció amb el decoratiu, encara ens fa més honor.

No es pot dir igual de les llibreries. Sospito que en aquest ram l'aspecte sumptuari de les botigues no està en relació amb la xifra d'afers. Fa tant temps que tots estem dient i escrivint que hi ha una crisi del llibre! D'aquesta tara només ens en redimim per la diada del llibre.

El maridatge de la fira de roses de Sant Jordi i de la fira de llibres ens podria decidir a convertir la diada del llibre en diada del llibre català. Penseu en la satisfacció amb què arribareu a casa a l'hora de dinar si hi porteu un ram de flors i uns quants llibres catalans.

Em faig càrrec que la diada del llibre és dedicada als llibres de tots els idiomes. Però bé sembla que podem concedir al llibre català un tracte de favor. Compru llibres catalans, llibres del dia, però no oblideu els clàssics catalans, els clàssics antics i els moderns. MIRADOR serà prou generós per deixar-me fer un anunci gratuït i recordar-vos que a la col·lecció Els nostres clàssics, trobareu el millor català que s'ha escrit. I entre els clàssics moderns, no oblideu que existeixen unes obres completes de Verdaguer i Maragall, i que els dos poetes més importants que han vist néixer els idiomes de la península ibèrica durant el segle XIX són aquests dos catalans. I si encara no heu llegit el *Plató* i el *Sèneca* que ha publicat la Fundació Bernat Metge, cuiteu a fer-ho, perquè puja una joventut que us passarà al davant.

En un mot: el dia de Sant Jordi, quan compru el ram, penseu amb els llibres catalans, i quan compru llibres catalans, penseu amb el ram. — M. B.

MIRADOR INDISCRET

De bromes a veres

Un dia d'aquests, l'ex-ministre Rodés troba el diputat Lluhi i Vallescà. Naturalment, es parla de l'actualitat política, el primer terme de la qual és ocupat per l'Estatut.

—Voleu dir — fa l'ex-ministre de la Lliga — que és convenient que ens donin l'ordre públic?

—Bé ho demanàveu vosaltres en 1919 — objecta Lluhi.

—Oh, és que ara va de veres...

Suposició enraonada

Dilluns passat, en sortir cap a Madrid el ministre d'Hisenda, diverses persones eren a acomiadar-lo. Entre elles una senyora, que el felicità i li desitjà bon viatge.

Quan la senyora se'n hagué anat, Jaume Carner volgué saber qui era. Ningú no la coneixia.

—Deu ser una estanquera — va dir el ministre.

Atonisme polític

Dilluns, durant la reunió de parlamentaris que es celebrà a la Generalitat, foren convocats els caps de minoria per una altra entrevista.

El senyor Carrasco, que ja no és d'Acció Catalana, i tampoc no és de l'Esquerra, quan estava a punt d'anar-se'n va dir:

—Així quedem que hem de venir dimecres, oi?

Ningú no havia atinat que ja existeix l'Unió Democràtica de Catalunya i que el senyor Carrasco n'és el representant. Un home, una minoria!

I encara no ha passat res!

El passat diumenge, al Palau de les Arts Decoratives, on celebraven un míting els radicals-socialistes, va parlar el mig senglar senyor Botella Asensi.

Millor dit: va intentar parlar, puix un grup d'anarquistes, «àviament» distribuïts per la sala, l'interromperen constantment i no deixaren entendre gairebé cap de les seves paraules.

L'home estava indignadíssim. —Molt bonic, molt bonic! — exclamà — Demà sabrà tot Espanya que a la liberal ciutat de Barcelona no ha pogut parlar el senyor Botella Asensi.

Perquè frueixi el Sr. Maluquer

Gràcies al bon sentit del Conseller de Governació de la Generalitat, senyor Tarradellas, i a desgrat dels marmaus del senyor Maluquer i Viladot, han començat a desaparèixer les horribles pintures que enlletgeixen el Saló de Sant Jordi.

De l'efecte que aqueixes pintures produïen a la gent de fora de casa que visita el Palau de la Generalitat, en donaran idea exacta dues frases frígides per un amic.

L'una és de l'escriptor rus Ilya Ehrenburg.

—Es aquesta — observà — la vostra «Galeria de les Batalles»?

L'altra, la digué Ernst Toller, el conegut poeta alemany, en preguntar:

—Quin càstig ha donat la República als autors d'això?

Fins els paletes!

A propòsit de les restauracions que es fan al Palau de la Generalitat per tornar-lo a l'estat d'abans.

El dia que els paletes iniciaren els treballs d'enderrocar l'escalfa-panxes que el senyor Milà i Camps havia fet bastir al saló de la Presidència, foren cridats, en anar-se'n, per a fer una fotografia.

L'alvendra els hagué d'aconseguir a l'entrada del carrer de Fiveller.

—Són els paletes que tiren a terra aquell escalfa-panxes, veritat?

—I els mateixos que el vàrem muntar allí — contestaren rient.

A cadascú, els seus

Invocant la seva qualitat de diputat espanyol, el comandant Franco es presentà l'altre dia al Consolat argentí a demanar permís per visitar el vaixell *Chaco* i veure si els deportats pel Govern de la República del Plata que romanen encara a bord, estan o no ben atesos.

El cònsol li digué que no era, aquest, assumpte de la seva jurisdicció i que l'únic que, en tot cas, podria concedir-li l'autorització demandada, era el capità del vaixell. No sabem si En Franco visità després el capità del *Chaco*.

Però dona la casualitat que l'endemà de la seva visita al Consolat argentí, va córrer la notícia, sembla que certa, que En Franco es proposava sol·licitar del Govern espanyol permís per anar en avió a Villa Cisneros.

Aquesta notícia ha fet suposar a molts que En Franco s'entrevistà, potser, en efecte, amb el capità del *Chaco* i que aquest li degué respondre:

—Home! I que no en tenen vostès de deportats?

La badada d'un pintor

Segurament, molts dels nostres lectors ja hauran vist el quadre «històric» que actualment exposa a les Galeries Laietanes el pintor i crític d'art Esteve Batlle.

Al costat del quadre, hi trobaran l'autor, disposat a donar explicacions, a rebre felicitacions i a suportar la comparació entre la seva figura i el seu auto-retrat (una mica afavorit), car l'home també ha volgut fer-se present al gran moment històric que el quadre commemora.

El que no saben els nostres lectors, és que aquest quadre espera ésser despenjat per sofrir una modificació. Serà deguda a un conegut de l'autor.

—Batlle — va dir-li greument —, heu fet una badada molt grossa.

—Què? — va fer l'autor, esperat.

—Mireu, jo visc en aquesta casa — i en senyalà una del quadre — i aquells dies de la proclamació de la República, tots els veïns de la plaça de Sant Jaume no es movien dels balcons. Vós, en canvi, heu pintat les cases de la plaça amb els balcons tancats i barrats. Semblarà que els veïns d'aquell barri sabotejaven la República.

—Es veritat — féu convegnut i compungit, l'autor —. Ja féu arreglar, ja ho arreglaré...

I, ves per on, aquest quadre encara serà «millorat». Per nosaltres, però, que no s'amoïni l'autor. Ja ens està bé com està.

Piquiponiana

Aquesta és fresca. Era el dia del trasllat de *L'Opinió* i *La Humanitat* a la impremta dels altres diaris piquiponians.

Com no té res d'estrany en dies així, sorgien dificultats. Algun pessimista ho veia una mica negre que aquells dos diaris poguessin sortir aquell dia. El senyor Pich i Pon, com a bon capità d'indústria, encoratjava.

—Han de sortir — digué —. S'ha de fer un trust de força.

Alegria de Cervera

Amb motiu de l'aniversari de la República l'alcalde de Cervera fou pregat de dir aquelles frases optimistes pròpies del moment.

No es féu pregar; s'adreçà al poble amb l'aire rialler que li és habitual, i digué:

—Senyors, la nena ja té un any!

Esport i ciutadania

Dissabte passat, quan el director esportiu de *La Rambla* va fer la distribució de feina per la jornada futbolística de l'endemà, es va trobar que no podia disposar dels ressenyaires que necessitava. L'un s'excusava dient que tenia feina, l'altre que havia d'anar a un enterament, etc.

El cert és que l'endemà a la tarda, tota la plana major del setmanari en qüestió — directors, administradors, director espiritual i ressenyaires del primer team — tots eren a la Monumental avorrint-se amb la corrida.

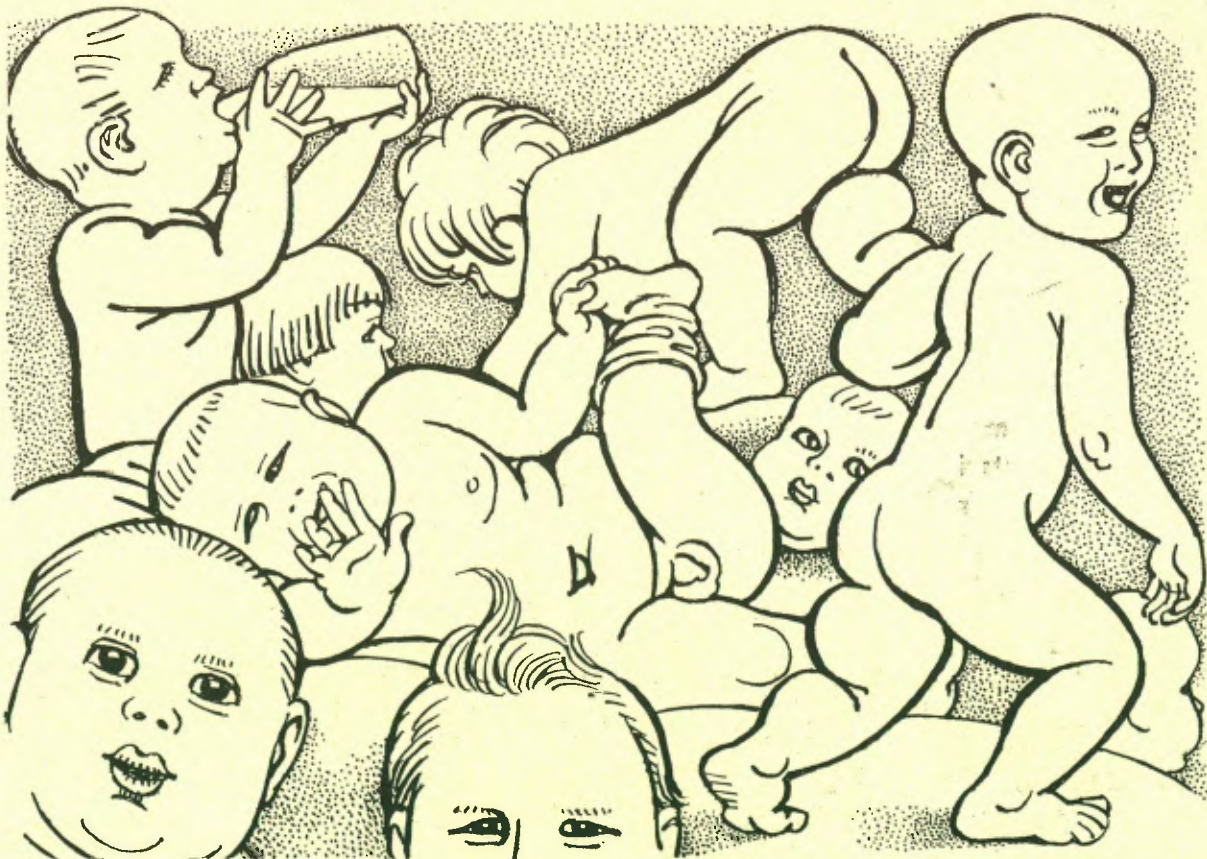
Sort que *La Rambla* posseeix un nombre *stock* de redactors. Del contrari, el dilluns s'haurien vist en la necessitat de posar un avis dient que no podien publicar les ressenyes de futbol del diumenge perquè els redactors havien hagut d'anar als toros.

La veritat d'un donatiu

Fins els no-aficionats als toros estan asabentats de la gran rifada de què amb el pompos títol d'«El Rodeo» van ésser víctimes els aficionats barcelonins per un empresari que els va encolorar quatre cow-boys, dos cow-girls i tres pell-roges de dubtosa procedència.

Doncs bé: el governador, que va saber l'escàndol imponent que s'armà a l'hora de la festa, va cridar l'empresari, i després d'armar-li un escàndol li va fer saber que li posava una multa de cinc mil pessetes.

L'endemà els diaris diuen que l'empresari en qüestió havia donat mil duros per la subscripció pro-hospitals. D'aquesta manera l'home va poder passar per magnànim i generós, i no li perjudicaven en el negoci a les altres ciutats on havia de presentar el mateix espectacle.

La veritable Diada del Llibre la veuran aquests

Enginy o barra?

El més bo, però, no fou el que acabem d'explicar, sinó que l'empresari d'«El Rodon» va afanyar-se a telegrafiar a Madrid, i l'endemà tots els diaris que donaren massa detalls de l'èxit de la pandilla a Barcelona, van veure exhaurides llurs edicions gairebé abans de posar-les a la venda, ja que els mateixos pell-roges i els mateixos cow-boys havien d'actuar quatre dies després a Madrid.

Amb tot, els madrilenys que es van deixar encerrar no passaven de tres o quatre mil, però ja foren prou per armar un dels escàndols més importants que es recorden a la *Villa del Oso y del Madroño*.

L'endemà, però, el governador de Barcelona va rebre un telegrama, signat per l'empresari de referència, que deia: «*Obtenido triunfo clamoroso en Madrid. Artistas han sido llevados en hombros por la multitud hasta el hotel.*»

No se sap si a Madrid també va haver de destinar una quantitat a alguna subscripció benèfica.

Més esport i ciutadania

Els redactors de boxa del diaris barcelonins han rebut aquesta darrera setmana la següent comunicació, que reproduïm textualment perquè es vegi que una cosa és fer esport i una altra ciutadania.

«Mol Sr. nostre, el motiu de l'queste serveix per notificar-li que el Boxin Club Mataró, havent trobat una esportiva sala per l'entrenament al seu Club en el Carrer de le Concepció No. 29. Baix en el qual diàriament s'entrenaràn tots els seus usuaris i les hores convingudes, esperant dintre de poc que serà un dels millors Clubs Catalans.

Dons le'fisió que yá es mol gran comenten els grans proxectes que te pensats fer aqueicha societat.

Danli a V. les mes expresibas Mersés per antipadesas esperán ser degudament ateses es rretiren els seus afins S. S. — El segretari.»

Ja sou de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana?

Francès difícil

Aquesta anècdota data de pocs dies, de quan l'equip femení francès de natació («Les Mouettes») va visitar la nostra ciutat.

Amb tal motiu els nostres nedadors, quin més quin menys, varen fer mans i mànegues per poder lluir-se davant de les parisenses. Un d'ells, però, aviat va deixar córrer les diguem-ne converses que mantenia amb una de les noies.

—Sí, home—deia—, parla un francès dolentíssim i no hi ha manera d'entendre-la.

A la bona de Déu

Parlant de nedadors recordarem una altra anècdota que va succeir a París durant la darrera Olimpíada.

Es trobaven a la capital francesa uns nedadors catalans seleccionats per a representar Espanya en la competició. I un dia un grup d'ells passejant per un dels bulevards extrems va trobar tranquil·lament asseguts a la terrassa d'un bar dos o tres dels seus companys que no havien estat mai a París ni sabien un borrall de francès.

—I bé, què feu aquí?—varen preguntar-los.

—Oh, mireu, hem agafat una pila d'autòmibus i de metros, ens hem perdut i com que no sabíem trobar l'hotel, ens hem assegut aquí a esperar que passés algú de vosaltres...

La cortesia

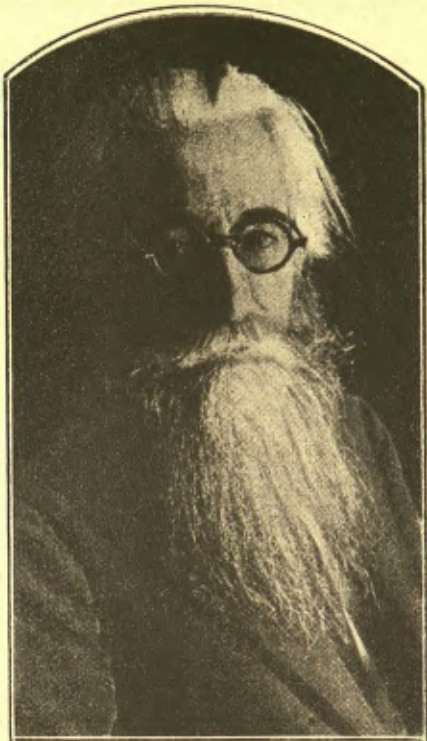
Durant la mateixa Olimpíada, els nedadors passaven moltes estones a la grada de la piscina. Un dia un d'ells va comparèixer amb un suèter d'un color verd fortíssim i tot era anar enraonant animadament i de manera successiva amb l'un i l'altre a fi que tots s'adonessin de la seva adquisició. N'hi havia un, home de poques paraules, que en feia molt poc cas; a darrera hora, però, no va tenir altre remei que dir-li un senzill:

—Dispensi, em pensava que era un ocell...

Facècies de Valle-Inclán

Madrid, 1906. Pocs anys, alegria en el cos, tracte amb els inconformistes, els suficients diners per anar tirant (no en calien gaires). Què més podia demanar?

Ara, envellit i, el que és pitjor, enreumat, recordo tot aquell passat de joventut, en aquell Madrid de l'època de les famoses

Valle-Inclán

tertilles literàries que tenien lloc en els cafès de Levante, Candelas, Lisboa i El Henar.

Aquell café de Levante!

—No lo ponga usted en duda, querido Moragas — em deia una nit, anys després, l'autor de *Luces de bohemia* —, *aquel café de Levante de nuestra época ha tenido más influencia en el arte y en la literatura contemporáneos que un par de universidades y academias.*

Perquè la veritat és que la reunió en l'«Antiguo Café de Levante», que presidia don Ramón María del Valle-Inclán, va arribar a tenir corresponsals a Londres, París, Roma, Basilea i què sé jo a on més. De passada, era una reunió a la qual tots temien.

Era en aquells temps en què l'escultor Mateo Soto (l'inseparable, a Barcelona, d'Enric Casanoves) vivia, si mal no recordo, al carrer de Calvo Asensio, amb el mateix Valle-Inclán, que llavors, ara i sempre, s'ha distingit per una insubornable independència de caràcter i una gran austeritat de costums.

La porta del seu pis es trobava sempre franca. Dia i nit, a l'hora que fos, era possible d'entrar al pis de don Ramón, perquè no tan sols no en tancava la porta, sinó que, quan sortia, deixava la clau al pany per la part de fora.

—Però, Valle, que no veu que això és estar esperant que el robin?

Aquesta pregunta el deixava parat. En la seva cambra, Valle-Inclán només tenia el llit, una tauleta de nit, dues cadires de fusta blanca, una taula per escriure i una panòpia amb dos florets i una careta d'esgrima.

En aquells anys, Valle-Inclán, i Baroja i Azorín, començaven a obrir-se pas a Madrid. Tots tres abominaven impetuosa i de tot, i, obrant d'una manera admirable, don José Echegaray era l'autor dramàtic que més combatien.

En una estrena, a l'Espanol, d'una obra d'aquell ex-ministre, Díaz de Mendoza, interpretant-ne un personatge, deia:

—*Es inexplicable esta mujer! Bella y fuerte. De seda con nervio de acero.*

De la seva butaca del pati s'alça Valle-Inclán, en sentir això, i diu en veu alta perquè tothom el senti:

—*Eso es un paraguas!*

Naturalment, es va armar el gran escàndol, que no havia d'ésser el darrer que provocava Valle-Inclán, en teatres i en altres llocs.

Una nit, el pintor Ricardo Baroja (germà de Pío, el novel·lista), *causeur* divertidíssim, va ficar el gran don Ramón en un fet extraordinari que val la pena d'explicar.

Anem per parts, com diuen els advocats. En aquell any 1906, en un local de Madrid anomenat Frontón Central es va inaugurar un espectacle de varietats: cupletistes, tanguistes, *tocaors*... la Fornarina, la Candelaria Medina, la Mata Hari—fusellada, quan la guerra, a Vincennes—, la Pastora Imperio—que aleshores començava—i una parella de ball d'excel·lència física que treballava sota el nom de Las Camelias. L'una es deia Victoria i l'altra Anita; de cognom, Delgado.

Lector, lector, no et diu res aquesta dona bonica i ballarina que s'anomena Anita Delgado?

Per darrers de maig de 1906 estava anunciat el matrimoni d'Alfons XIII i Victòria de Battenberg, amb assistència de prínceps estrangers. I, mentre es preparaven les festes de les noces, va arribar a Madrid el rajà de Kapurtala (aquell príncep indi que una dama barcelonina que surt sovint als *Ecos de sociedad* no ha pogut mai anomenar d'altra manera, i ben seriosament, que el «Sultán de Compostela»).

Arribar el rajà a Madrid, sortir una nit, veure l'Anita Delgado i tornar-se boig per ella, tot va ésser u. Carretades d'obsequis sortien de l'Hotel París cap al Frontón Central. El rajà s'ho havia agafat a la valenta, i quan a un home li passa això i, a més a més, gaudeix d'un bon passament, no hi ha res a fer.

Mateu Morral, el dia del matrimoni reial, va tenir l'acudit de llençar una bomba al pas de la comitiva reial. El rajà, gens avesat a aquestes coses, va sortir disparat cap a París en el primer exprés. I, per

basco-francès, nat a Bayona, que es deia Oroz, la va traduir en un francès magnífic, de tal manera que això semblava un capítol de Chateaubriand. Degudament signada per l'Anita Delgado i correctament franquejada, la carta fou dipositada amb tots els honors en la boca d'aquell lleó que

El rajà de Kapurtala

feia de bústia de correus al carrer de Carretas.

Endevineu quina resposta va tenir aquella carta? Doncs, abans de complir-se una setmana, arribava a la tertúlia del café de Levante el cap superior de les cavalleries de Kapurtala, acompanyat d'un talonari de xecs com no n'havíem vist mai cap.

Anita Delgado al palau de Kapurtala

tant, l'Anita Delgado es va quedar sense pretendent, cosa que no sembla ésser gaire ben vista entre ballarines.

Per consolar-la, la tia de les Camelias, que era, com qui no diu res, la Candelaria Medina, deia a la mare de les dues ballarines:

—*Otro saldrá: tú vas a ver. Y muy m'alegre qu'ese tío se haiga marchao, porque no sé si sabrás qu'esos moros disen a las chicas que se van a casar, se las llevan, me las encierran en un sitio que le llaman el jéren, pasan la noche de novios y ar dia siguiente les cortan la cabeza.*

Com es veu, la idea que la Candelaria Medina tenia de l'Orient, en veritat, era prou per consolar tota ballarina i senyora mare abandonades.

Al café de Levante es van succeir les nits comentant la bomba de Morral, la detenció de Nakens, d'Ibarra, de Ferrer i Guàrdia; del rajà ja no se'n recordava ningú. Però, a les tantes d'una matinada, arriben les dues Camelias, i l'Anita, dirigint-se a Valle-Inclán i a Ricardo Baroja, els diu amb la seva emmandrida veu característica:

—*¿Sabéis? El moro ese me ha escrito una carta. Está en franchise y me la ha traducido una que está en el «varietés» conmigo. Y yo— anava dient l'Anita—, al moro le he contestado y quisiera que ustedes me dijerais si eso que puse está o no, por si es caso, la mitad de bien...*

I, acompanyant la paraula amb el gest, l'Anita va ensenyar a Valle-Inclán uns gargots sobre un magnífic paper de cartes ratllat de color de rosa.

Els gargots, més o menys, venien a dir:

«Madrid, 20 de junio de 1906. — Sr. don Maahrhajajaa de Kaahphurtalala. Mi distinguido señor y amigo: Celebraré que al recibo de la presente, goce usted de la más perfecta salud como la mía a D. G.»

Llegir aquestes ratlles don Ramón i dir, cridant i amb el seu *ceceo* habitual, fou simultani:

—*¿Pero, tú crees que a un rajà de Kapurtala se le puede escribir así y con un estilo y papel de cocinera? ¡Tú estás loco!... A ver, pronto... Recado de escribir... Ricardo Baroja y yo te escribiremos la carta...*

Amb el meu natural tímid, sols indicaré, per no comprometre els supervivents de la tertúlia, que allò que es va realitzar aquella memorable nit ve a ésser tan prodigiós com un conte de Gautier.

Valle-Inclán va escriure una carta incendiària, capaç de fer enfollir tots els prínceps de la Índia i països veïns. Un pintor

El cap superior del bestiar de Kapurtala tenia del seu sobirà ordres concretes i categoriques; demanar oficialment la mà de l'Anita Delgado per casar-s'hi de debò, i de passada, endur-se la seva germana, la mare, el pare, la Candelaria Medina, don Ramón, Ricardo Baroja, Rivas Cherif i tots els que volguessin afegir-s'hi de la tertúlia del café de Levante.

Això sí que era un triomf de la «peña pictórico-literaria del Levante»! Entronitzar a sobirana índia una ballarina malaguena!

En nom de tota la colla, el pintor Oroz, el traductor de la carta, va acompanyar a París, en representació de la tertúlia, les Camelias i llur distingida família.

El comiat fou enternidor. Don Ramón, com a última recomanació, va dir amb tota la seva prosopopeia a l'afortunada ballarina:

—*A ver, Anita, si me consigues para mí una condecoración de Kapurtala con uso de uniforme.*

Durant uns mesos vàrem esperar que dia veuríem Valle-Inclán entrant al café amb turbant de mussolina, caftan de catxemir i alfanz.

Aquesta és, potser, la més important de les anècdotes de la vida de Valle-Inclán, però se'n poden contar moltes més, i totes divertides.

Per acabar, us diré que una nit va caure en aquella tertúlia de café, presidida per don Ramón, l'inventor d'un específic contra les malalties de l'estómac. L'home desitjava anunciar en vers la seva creació, la «Harina Plástica», i, com qui no diu res, va triar Valle-Inclán perquè li fes els versos. Per cada anunci prometé pagar-li, a l'acte, vint pessetes.

Dues de les estrofes que van brollar de la seva ploma són aquestes:

«En toda fiesta onomástica
os dije: Comed, bebed,
atracaos, absorbed
las dosis de Harina Plástica.»

«Retorciendo la filástica
un cordelero enfermo,
pero al punto se curó.
¿Cómo? Con la Harina Plástica.»

I enllestirem amb aquesta, que per cert costà molt de convèncer l'inventor d'haver-la de pagar:

«La pesadilla fantástica
os agobia en invernales
noches? ¡Los estomacales
jugos con la Harina Plástica
reconfortad, animales!»

RAFAEL MORAGAS

L'APERITIV

L'alegria més forta. — A la casa particular de cadascú de nosaltres, cadascú hi passa les seves triflúgues, els seus neguits o les seves alegries que només tenen importància per un mateix. Vuit o setze pisos que tornen part d'un sol edifici, són vuit o setze escenaris de decoració contradictòria, en els quals uns quants personatges completament diferents l'un del altre representen les farses més oposades. De tant en tant veiem aturat a una porta un carruatge de la funerària, pompós o deficient segons les fortunes i les vanitats que han fet de coixí a l'agonia del difunt. A l'hora de llevar-nos, complicacions d'ordre patològic o d'ordre econòmic tan aviat ens roseguen el queixal del seny com ens claven una agulla a les butxaques de l'armilla; això són coses que cadascú s'ho sap i formen part d'allò que en diem vida privada. Passa, però, que a les nostres penyes i en els nostres diàlegs amb els amics, sempre hi ha un llauana o un desaprensiu que ens explica les tares d'un braguier que li aguanta la tencadura, les peripècies d'un rècord de caràcter cròtic o les excel·lències d'un nen de tres anys que sap multiplicar i dividir com els gossos ensinistrats del circ. Aquestes confidències i moltes altres, les acceptem per allò de la mútua tolerància i de la bona educació, però no arriben mai a convertir-se en temes apassionants, ni duren hores i hores damunt d'una taula de marbre. Hi ha, però, un tema de conversa que sembla que no ens cansa mai, que l'abandonem amb el blau de la matinada per tornar-lo a reprendre amb la platejada opulència de la tarda vinent, i a l'hora de l'aperitiu encara li treiem el suc, i sura enfaristolat i irreductible entre la líquida decoració d'una sopa d'aliment, i en el café encara apreta i en el sobre-aula s'allarga mandrós com un d'aquests gats siamesos d'ull fascinator. Aquest tema és el tema polític, però fent referència a la política immediata del nostre país, la que s'ha produït tot just fa dues hores i la que es produirà demà al matí. I en el tema polític, hi ha una paraula aquests dies que ens emociona a tots, que no es mou mai dels nostres llavis i li donem voltes i més voltes. Aquesta paraula és la paraula Estatut. L'Estatut que va votar Catalunya i que volem que reconguin les Corts constituents, és tot un articulad d'atribucions que ens garanteixen una autonomia. L'Estatut en realitat representa uns quants plectres de paper, no té l'Estatut ni cara ni ulls ni consistència corpòrea, però nosaltres en parlem tant i el volem tant aquest Estatut, que ja ens fa l'efecte que és com un ésser real, una mena d'androgini meravellós, com aquells àngels d'ales potèntissimes i tornasolades i de somriure despassionat, que pintaven els pintors del quatrecent, esmolats de gana i d'entusiasme. I ara tots estem amb l'ai al cor, de si el retallaran, de si no el retallaran, de si passaria això o no passaria allò; som tan gelosos de les ales d'aquest ésser brillant que representa les nostres aspiracions més nobles, que la por que les exalini fa l'efecte d'una matèria efervescent que va bullint en totes les converses i en totes les discussions.

Aquests dies, al voltant de l'Estatut, respirem, però, un aire fresc d'optimisme. Sembla que les coses estan encarrilades en un bon sentit, que els polítics dirigents s'han fet càrrec de llur responsabilitat en unes hores com aquestes, i que el catalanisme net i pur s'imposa. Això a tots nosaltres ens dona una alegria positiva, una franca febre d'alegria, com no ens la dona cap altra cosa de les que ens passen en aquest món de misèries. Molts de nosaltres, amb l'Estatut, patirem de les mateixes migranyes, de la mateixa hipercloridria, tindrem els mateixos fracassos sentimentals i la mateixa penúria econòmica. Res del nostre organisme ni de la nostra felicitat privada no s'immutarà, quan tindrem l'Estatut a la butxaca i comencem a implantar-lo. Malgrat això, la nostra alegria va creixent, una mena de satisfacció d'un ordre indefinible, un goig més perdurable, més líric, més serà que tots els espasmes, se'n apodera de cap a peus, i les paraules Catalunya i Espanya sembla que ens aixequen el cor.

Jo confesso que m'ha produït una alegria enorme saber que la reunió dels parlamentaris, dilluns passat, va anar com una seda, i va tenir una certa majestat de sessió històrica dintre la vida del catalanisme. I m'ha produït una alegria enorme l'article del senyor Cambó a *La Veu*. Aquest article és un cant de catalanisme pur, una lliçó admirable als derrotistes i les ganyotes que els senyors de la Lliga han utilitzat aquests darrers temps. Mentre el senyor Ventosa s'ha passejat per Bilbao i per Andalusia fent uns grans maramaus de sagrista engabiats i predicant la tragèdia i la pluja de sofre, sense parlar de Catalunya ni de l'Estatut i només jugant el joc lamentable dels entrebancadors de la República, el senyor Cambó, des de París, es veu que estava rumiant la paraula de gran polític i de gran catalanista. I la paraula, l'ha trobada i *La Veu de Catalunya*, naturalment, no ha tingut altre remei que publicar-la amb uns grans lletres, perquè la paraula del senyor Cambó és la justa i la precisa.

Jo confesso que no he sentit mai l'ortodoxia de cap partit d'una manera irreductible, i diverses vegades he afirmat que dintre meu no hi ha cap condició que serveixi per fer política de partit. Es per això que l'article del senyor Cambó m'ha fet aquest gran efecte i m'ha produït aquesta gran alegria. Jo no he deixat de creure mai en la integritat catalanista de l'ànima del senyor Cambó. Les falles, les grans equivocacions d'aquest home es poden judicar ara, o es poden judicar amb la perspectiva del temps; el que no es pot deixar de reconèixer és el catalanisme constant de Cambó. És a dir, les paraules Catalunya i Cambó per mi són inseparables; si Cambó deixés un moment d'ésser catalanista, és que un bruixot li hauria fet la mala passada de convertir-lo en un altre home, Cambó ja no seria Cambó.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

Una gran venda d'art

ON...? QUAN...?

Dissabte, dia 23, Exposició

RELLOTGERIA

El millor en mecanisme de fabricació suïsa en models creats i executats per

J. ROCA

JOIER

Rbla. del Centre, 33 - Passatge Bacardí, 2

L'OPI DE L'INTEGRISME

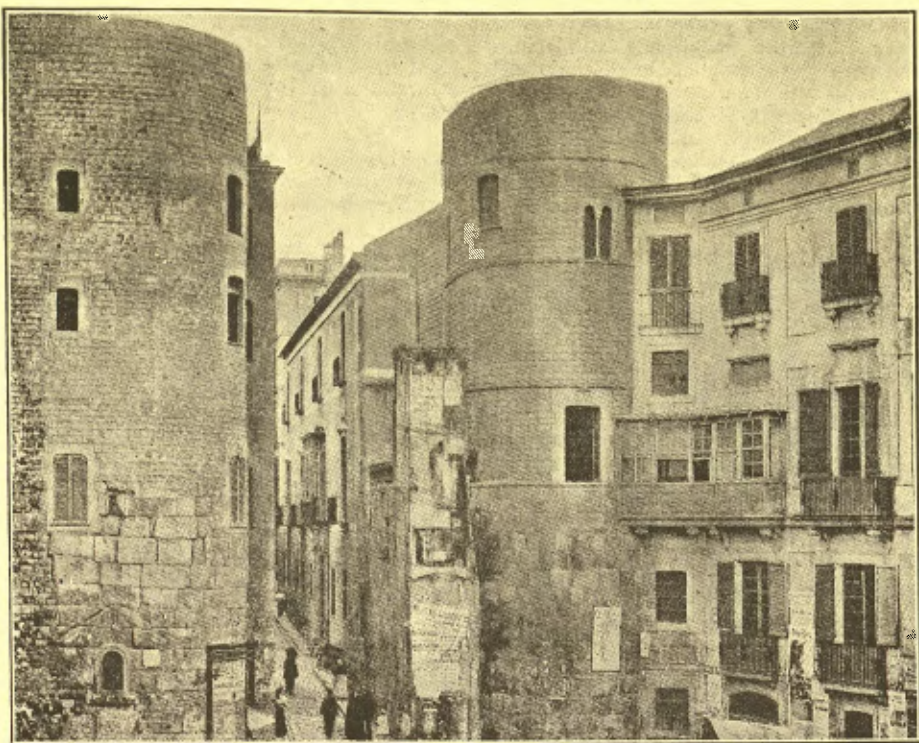
El Castell dels Tres Dragons

No podria identificar els dragons i, en veritat, no sé si hi ha tals dragons, ni si els dragons són tres. Però m'han mostrat el castell. Edificat sobre les muralles romanes, refet en les èpoques romànica, gòtica i neoclàssica, és avui una fortalesa integrada i l'esperit dels dragons suposats no té res de romà. I no sé ben bé per què, però m'ho figuro, en diuen, ara de poc, el «Castell dels Tres Dragons».

Aquesta fortalesa depèn del senyoriu tar-

Recentment un diplomàtic de la Santa Seu, que ha residit a Mèxic, deia a un polític espanyol que els eclesiàstics mexicans han tingut la virtut d'esperar durant prop de mig segle una revolució conservadora que restablís llurs privilegis. Al cap dels cinquanta anys, en lloc d'arribar l'hora del golpe, va pujar al Poder un home que es diu Plutarco Elías Calles. Malaguanyats cinquanta anys d'espera anguniosa!

Entretant, mentre l'Església mexicana es-

A la dreta del lector, una torre romana i part del Castell dels Tres Dragons

raconense, i des del turó més alt de la ciutat vella de Barcelona mira amb recel el promontori on hi ha encimbellada la Seu de Tarragona.

Es l'integrisme contra el vaticanisme, una forma de romanisme contra una altra forma de romanisme, el feix del lector que es sent més fort que la creu, lluita vella en les joves repúbliques.

L'integrisme és la ineficàcia disfressada, o millor dit revestida, de «santa intransigència». Com Israel, creu en un messias, en un messias que sigui rei i poderós.

El seu cos de doctrina el resumeix la teoria del golpe, aspiració vella com l'integrisme espanyol. La teoria del golpe és una concepció catastròfica de la política. S'assembla molt amb la de comunisme que aspira a treure partit d'un daltabaix i espera l'hora del triomf en el camp d'una guerra civil.

La història demostrarà que la fe integrista dura tant, o ni més ni menys, que l'esperança. Hi ha fe, anant llarg, per cinquanta anys. Malaguanyat tresor de fe! Malaguanyats cinquanta anys!

Rebudes les darreres novetats del país i estranger. Tall i coneció insuperables, a preus sumament BARATS

No obstant, Roma vigila l'integrisme espanyol. I no es deixarà enlluernar per autohomenatges, ni pels agraïts al fons de rèpils, ni per la brama d'uns miracles que vénen seguits per la mort súbita. Roma vetlla i posseeix els plans de les fortaleses integristes. Entretant rondan uns forasters misteriosos, uns espies, o més ben dit, uns observadors del Vaticà, que no visiten els castells ni les sagristies. I és que hi ha certs contactes, ací potser inconscients, entre l'Acció Francesa i certs accionistes espanyols.

I els observadors constaten que entretant l'opi de l'integrisme no fa ni deixa fer, i que després de tants anys d'actuació de la política anti-integrista dels Gasparri i Pacelli, a Barcelona encara és l'hora que hi han d'entendre res.

Els observadors també han pogut adonar-se que, sota el pretext d'una «unitat catòlica», són combatuts, tant com mai, els sentiments dels catalans en la qüestió de l'idioma. Roma voldria rectificar sense fer gens de soroll l'error comès en els temps de la dictadura. Però l'integrisme és tan poc diplomàtic!

Entretant, mentre al Castell dels Tres Dragons preparen activament un autohomenatge, un grup de catòlics que creu més en l'acció apostòlica que en la resistència integrista s'ha d'accontentar mostrant amb ironia el Castell dels Tres Dragons.

Ei així estan les coses.

Em sembla que m'he explicat i que ens hem entès.

MANUEL BRUNET

MIRADOR

Mirant a fora

Marinkovitz al poder

Hi ha una tècnica del cop d'Estat; sembla que comença a haver-n'hi una del retorn a la legalitat. Tècnica no exempta de perills. Alfons XIII podria dar-ne raó. El rei Alexandre de Iugoslàvia ha volgut passar en dos temps de la dictadura a la normalitat. El primer temps ha durat des del setembre passat fins ara. El general Givkovitz, que feia de Primo, passà en l'esmentada data a fer de Berenguer. Ara, establerta una Constitució i fetes unes eleccions, el rei ha vist el perill de continuar en una dictadura dissimulada, i el doctor Voieslav Marinkovitz ha estat triat com a cap del govern.

Marinkovitz, que estudià a París el dret i les ciències polítiques, fa vint-i-cinc anys que intervé en la política iugoslava; ministre en gairebé tots els governs durant la guerra i la postguerra, es revelà a Europa en 1925, com a ministre d'Afers estrangers. Tots els habituals de Ginebra el reconeixen com de la mateixa categoria que un Benes o un Titulesco. És el millor home que el rei Alexandre podia trobar per acceptar el poder en un moment tan compromès, no sols per la situació interior del país, sino per la internacional.

La dissolució dels "nazis"

El govern del Reich ha considerat que és feina seva el manteniment d'una organització armada, i ha dissolt, per decret de dimecres de la setmana passada, les forces d'assalt hitlerianes, les quals han hagut de lliurar a les autoritats tots els uniformes, banderes, grons, camions, material sanitari, instruments de música, etc.

No era un secret per ningú la formidable preparació militar dels nazis. Sembla que el govern del Reich no s'hi acabava de decidir perquè gran part dels components de les tropes hitlerianes no tenien altre mitjà de vida, i suprimir-los aquest era augmentar el nombre dels sense feina.

Dijous passat, Hitler ho deia al corresponent de The Evening Standard: «Dels 400.000 homes de les tropes hitlerianes, 300.000 són sense feina, l'amor dels quals pel govern no augmentarà gens amb aquesta mesura... Aquesta desaparició no serà de llarga durada; les meves tropes renaxeran aviat, i llavors constaran de 600.000 homes.»

Madame Hanau

La cèlebre Mme. Hanau torna a ésser a la presó. El prefecte de policia, Chiappe, deia entre altres coses, en el seu report recent al govern, que tenia moltes raons per pensar que la coneguda aventurera era subvencionada per financers alemanys i agents soviètics.

Aquesta detenció presta actualitat a una frase d'Ybarnegaray, diputat dels Baixos Pirineus, pronunciada fa cosa de dos anys, quan l'altra detenció de Mme. Hanau. Es deia que aquesta guardava tot de secrets polítics sobre altes personalitats. Aquell diputat va fer:

—Mme. Hanau només estava en presó provisional; ara està en llibertat preventiva.

Andrew Mellon

El nou ambaixador dels Estats Units a Londres, Andrew Mellon, havia heretat del seu pare una explotació de justa. Un dia se li acostà un empleat a demanar-li augment de sou.

—D'ençà que sóc act—ua fer-li observar—faig la feina de quatre homes.

—Està bé—respongué Mellon—; ja que no us puc augmentar, doneu-me el nom dels altres tres i els despatxaré.

Mellon, gran col·leccionista de pintura—posseeix teles de Rembrandt i de Goya—, és un gran lector del Quijote.

—Es el llibre—diu—que dona una lliçó més útil als homes: per anar bé, cal no ésser ni Don Quixot ni Sancho Panza.

Pura raça

Un anunci matrimonial retallat de la publicació alemanya Vegetarische Warte:

«Naturista, 30 anys, esperit cultivat, busca per casar-se noia alemanya, cultivada, de 17 a 22 anys, de pura raça germànica, dolicocefala, concebuda i nascuda de pares estrictament vegetarians, criada al pit de sa mare, alimentada vegetarianament i educada en els principis naturistes, partidària del nudisme i de la reforma de la indumentària. Enviar referències naturistes, foto nuda i no nudista, nom i adreça a les oficines del diari.»

Si aquest matrimoni es fa i en tenen de petits, que ens en guardin un.

L'home enfeinat

Un txec, emigrat als Estats Units fa ja temps, pensa nacionalitzar-s'hi. A aquest efecte, ha de sofrir l'examen acostumat, una part del qual es desenrotlla així:

—Quin és l'actual president dels Estats Units?

—Hoover.

—Quin fou el seu predecessor?

—Coolidge.

—Quan sigueu naturalitzat, podrieu arribar, vós també, a president?

—No.

—Com que no?

—Tinc una negoci de carbó, sabeu, i em dona tanta feina d'un cap de dia a l'altre, que, amb la millor bona voluntat del món que hi posés, no podria fer de president.

ESPECIALITAT EN LA MIDA

Jaume I, 11 Telèf. 11655

A PROPOSIT DEL GRAN MOGOL

Històries de diamants

Des de les èpoques més remotes l'home ha donat un valor extraordinari a unes pedres petites que es distingien per llur extraordinària bellesa, per certes qualitats específiques i per llur raresa.

Hom les ha anomenat pedres precioses, i el nom no és exagerat, car n'hi ha que assoleixen preus realment fantàstics. Però si ara—segons notícia recentment publicada a la premsa—Rockefeller acaba de comprar el Gran Mogol per dos milions de

namet de la col·lecció de diamants de la corona anglesa, al poder de la qual vingué a parar per mitjançeria de la Companyia Anglesa de les Índies.

Una història digna d'una novella apassionant o d'un film d'aventures és la d'un altre diamant cèlebre: l'Orlov. Cal dir que abans de la revolució els tsars posseïen la primera fortuna del món, superior a la

La cort del Gran Mogol, segons un gravat del segle XVIII

francs, si realment no hi ha errada en el nombre donat, cal confessar que les pedres precioses estan en decadència.

En efecte, el mateix Gran Mogol, amb la seva forma semblant a la meitat d'un ou, assolia, molt abans de la Guerra Europea, un valor calculat en 12 milions de bons francs o!! Molts altres diamants han arribat a xifres exorbitants. Tal l'Aghra, que pesava en brut 645 quirats i que Tavernier evaluava, en el segle XVII, en 25 milions de francs. Tal un gran diamant que posseïx el Nizam de Haiderabad, descendent dels opulents reis de Golconda, que, amb un pes brut de 340 quirats, està evaluat en cinc milions de francs or. I caldrà citar també el Regent, comprat en 1717 pel duc d'Orleans a l'enorme preu de 3.375.000 francs i la talla del qual, que durà dos anys, costà 125.000 francs; i aquell diamant formosíssim del soldà de Brunel, o Borneo, pel qual M. Stewart, expressament enviat pel governador britànic de les Índies Neerlandeses (aleshores ocupades pels anglesos) oferí 150.000 dòlars, dos bergantins de guerra perfectament armats, i una gran quantitat de pólvora i municions... sense que el soldà se'n volgués desfer, creient que li donava sort.

Els sobirans de l'Índia s'han distingit sempre per llur riquesa sense rival en pedres precioses. Els Grans Mogols a Agra i a Delhi, vivien en mig dels tresors més fabulosos. Però res no assoleix la quantitat increïble que en tingueren els de Golconda, nom que ha esdevingut cèlebre com a sinònim de riquesa sense fi. Avui Golconda no és més que unes ruïnes, situades a 18 quilòmetres a l'Oest de Haiderabad, la capital del reialme indi del mateix nom. Vells canons coronen encara els vuitants set bastions de les seves immenses muralles... Això, i unes poques runes a dintre, és tot el que queda de la sumptuosa residència del gran Kutb Shahi.

D'algunes d'aquestes pedres precioses—massa precioses, i tot...—s'ha apoderat la llegenda, fent treballar les imaginacions dels homes, admirats de tan incomparable riquesa continguda en espai tan petit...

Així el Koh-i-noor (la «Muntanya de Llum», si us plau!), el més preciós diamant de la corona d'Anglaterra, és també el que hom coneix des de temps més remots... car ja el portava Karna, rei d'Agra. I si us interessa saber quan, us ho diré amb tota exactitud: en l'any 3001 abans de la nostra era—ni un més ni un menys! Voleu sortir de la llegenda per entrar a la realitat? Aleshores us diré que pertanyé al Shah Shuja, rei de Kabul, entre els tresors del qual fou trobat. Més tard s'apoderà d'ell Rangit Sing, el «Lleó del Penjab», que es feu rei dels Sikhs i que conquistà en 1818 Multan i Peshawar i en 1819 Cashemira. Aquest Lleó del Penjab us l'he de presentar amb tots els honors, car era un pobre diable. Tenia tot just de què viure: el desgraciat, modestament, havia fet col·locar en la sella del seu cavall diamants per valor de 75 milions de pessetes or, i, després, hi féu afegir la Muntanya de Llum. Però la història d'aquesta muntanya ha estat, després, una mica desgraciada. Tenia—quan pertanyia a Rangit Sing—un pes de 186 quirats i mig i hom calculava el seu valor en tres milions i mig de pessetes or. Després fou retallat i això féu baixar el seu pes a 102 quirats anglesos. Amb tot és encara el més bell or-

dels més rics nord-americans i a la dels més fastuosos rajahs indis, i que se'ls atribuïa la més rica col·lecció de diamants existent. I la importància de l'Orlov us l'explicareu quan us digui que era ni més ni menys que la més bella pedra d'aquesta col·lecció. Tallat en forma de mig ou, pesa prop de 200 quirats (193 exactament).

I ara passem a la seva història.

Imagineu-vos, amic lector, que som a l'Índia—el país de les religions misterioses. I que, posats a córrer aventures, penetrem en un temple brahmànic existent a Seringapatam, la vella ciutat, avui decaïda, situada en una illa del Cauvery, que en el segle XVIII tingué 150.000 habitants. Abans hauríeu pogut veure, en un extrem de l'illa, el Darya Daulat Bagh, residència favorita de Tipu Sahib, últim rei de Mair-sur, petit palau encisador on fa una temperatura deliciosa fins en els jorns més calorosos de l'Índia; i havent arribat un poc més enllà, hauríeu vist l'indret on descansen les restes dels dos grans campions de la lluita contra els anglesos: Tipu i el seu pare Haidar Ali, prop d'aquells indrets deliciosos que freqüentaren durant llur vida... I és a l'altre extrem de l'illa on es troba el vell temple en què hem penetrat, fundat en el segle IX i dedicat a Sri Ranganam, és a dir a Vishnú (un dels tres déus de la trinitat brahmànica). La imatge del déu—ens podria dir un vell brahman de llargues barbes, apergaminat pels anys, que, com un ombra, passa pel temple—lluia, en altre temps, en cada un dels ulls, un diamant de valor inestimable. I si l'interroguéssim més, encara ens podria afegir—car, què és el que no sabrà un brahman, vell d'anys i d'experiència, i capaç de co-nèixer els fets més secrets i misteriosos?...—que allà en el segle XVII, quan el Dekan estava encès en les guerres entre francesos i anglesos i llurs respectius aliats indígenes, un soldat francès, és a dir de l'exèrcit aliat al del dels senyors de Mair-sur (que la deessa Kali li hagi menjat les entranyes al miser profanador estranger!), es fixà en el tresor incomparable del déu. I aleshores fou quan li vingué la idea profanadora d'arrencar-li els ulls. Fingi que es convertia a la religió brahmànica i arribà a conquistar de tal manera la confiança dels sacerdots del sagrat recinte, que hom li confià la guàrdia del temple. Esperà una nit ben fosca en què una d'aquelles terribles tempestats tropicals atronava l'atmosfera i arrencà un dels diamants, ja que l'altre no volgué sortir de l'òrbita: el déu no consentí que la profanació fos completa! (I els ulls del sacerdot espurnejaven d'indignació...)

L'ombra del nostre brahman s'ha esvaït. Però nosaltres completarem al lector encuriós la història de l'Orlov. El soldat fugí a Madras, on vengué el seu tresor a un capità de vaixell anglès per un valor equivalent a 50.000 francs or. Portat a Anglaterra, el comprà per 300.000 pessetes or un mercader jueu. I aquest, més tard, el vengué a Caterina II de Rússia per 2.250.000 pessetes or, més una renda vitalícia de 100.000 francs. Bonic negoci el que li havia deparat el Déu d'Israel!!

Quina sort haurà reservat realment el govern soviètic als diamants de la corona? Han circulat les versions més diverses, però hom no ho sap exactament. I així ignorem on es troba avui l'antic ull de Vishnú de Seringapatam.

GONÇAL DE REPARAZ (FILL)

Llegiu, i obreu en conseqüència

Quan encomaneu el vostre vestit no negligiu pas de fixar-vos molt en el teixit i cerqueu una roba que us convingui; permeteu-vos, no obstant, de reconèixer-vos que ni la qualitat del teixit ni els colors, donaran a un vestit una bella aparença, si el tall no és pas elegant. És únicament el tall el que diferencia un bon vestit d'un vestit qualsevol. Amb una roba magnífica però de tall ordinari hom no pot obtenir res més que un vestit ordinari. Contràriament, amb un teixit menys bo, però de bon tall, hom obté un excel·lent efecte d'estil. El tall correcte permet així mateix de portar molt més temps un mateix vestit, car aquest no es deforma pas amb l'ús. Aquest tall correcte no expressa pas solament la tendència del dia, sinó que gairebé s'avança a la del demà: no us pot ésser assegurada només per un sastre que estigui en constant contacte amb els corrents de la moda. Us asseguruem que si ens confieu l'honor d'acabar de vestir-vos anireu sempre ben aïllat

P. MALLAFRÉ

Ronda Sant Pere, 24. - Barcelona

Tranvías de Barcelona,

S. A.

Vençent en 1 de maig propvenint els cupons número 26 de l'emissió de 1925 i número 8 de l'emissió de 1930 de les Obligacions al 6 per cent d'aquesta societat, s'assabenta als senyors fenedors que el pagament dels esmentats cupons restarà obert des del dit dia, a raó de pessetes 7'50 per cupó, deduint pessetes 0'9113 pels impostos legals, en les següents cases de banca:

A Barcelona: «S. A. Arnús-Garí» i «Banca Marsans».

A Madrid: «Banc Internacional d'Indústria i Comerç» i «Banc de Biscaia».

A València: «Banc de Biscaia».

Barcelona, 16 d'abril de 1932

EL DIRECTOR GENERAL,

ALFRED ARRUGA

Sociedad Tranvia de Barcelona, Ensanche y Gracia

Vençent el dia 1 de maig propvenint el cupó número 38 de les Obligacions al 4 per cent d'aquesta societat, s'assabenta als senyors fenedors que el pagament de l'esmentat cupó restarà obert des del dit dia, a raó de deu pessetes per cupó, deduint pessetes 1'2193 pels impostos legals, en les següents cases de banca: «S. A. Arnús-Garí», «Banca Arnús, S. A.» i «Crédit Lyonnais».

Barcelona, 16 d'abril de 1932

L'ADMINISTRADOR DELEGAT,

ALFRED ARRUGA

EL CINEMA

DOS FILMS

Reflexos de l'època

Hom podrà, encara, discutir la qüestió de la qualitat artística del cinema en el moment present; àdhuc pot anar més enllà i arribar fins a negar-li tota categoria d'art. O a l'inrevés, lloar tant les seves excel·lències artístiques, que exigeixi en nom d'elles una revisió total de l'estètica clàssica. La disputa pot ésser interminable. En canvi, tothom es posarà d'acord a reconèixer que el cinema capta avui la fesomia de l'època que vivim, amb una vivesa i sinceritat sor-

prement desinteressar-se de les excepcions del geni, de la cultura superior, per no copsar sinó els trets comuns a la psicologia humana. Espectacle sintètic, no acull sinó les dominants d'una època o d'un poble. Tot-hom enfront del film abdica com a persona i adquireix la voluntat de ramat.

La línia general és encara la plasmació d'un somni polític i econòmic d'un poble que sembla reviscolar-se ara sota una nova joventesa, carregada d'espai, de màquines i

«La línia general», d'Eisenstein

prement. Fins i tot les mentides que el cinema propaga, són mentides utòpiques dins l'atmosfera social que respirem.

Les obres significatives del cinema actual oferiran als historiadors de demà, preocupats de moral i psicologia col·lectives, documents de primer ordre que el llibre escrit serà sempre incapaç de substituir. Són inevitables aquestes reflexions quan l'atzar us convida a pendre coneixement en una sola nit de dos films tan distintes, per bé que tots dos formidables de significació, com són *La línia general* i *El carrer*, que és el que ens ocorre a la darrera sessió de Studios Cinés.

Algú ha dit que el cinema democràtic zava la fantasia. Efectivament, el veiem

de voluntat de treball. Una mena de georgiques soviètiques sadollades de puerilitat. Eisenstein ha fet de ple un film destinat als candidats a les futures cooperatives agrícoles. És un film per als pàgesos. Tracta d'instruir-los; no vacilla a parlar un llenguatge d'un ergotisme pujat. Hi ha sens dubte una vena lírica que comunica una poesia bàrbara i primària en aquelles imatges del bestiar, dels pasturatges i dels camps sinuosos de blat. Hi ha també una vena apassionada que anima amb un dinamisme agitat tota aquella peroració a favor de les màquines, que esclata triomfalment al final amb una grandiositat que recorda quelcom del bon i ingenu cinema americà.

No ens oblidem del retard amb què *La línia general* ha estat presentada a Barcelona. La repetició dels motius i també la repetició dels mitjans pot haver fatigat l'espectador que coneixia algun film que, com *La Terra*, tracta del mateix, però amb un tot incontestablement més elevat.

Al costat d'aquesta voluntat d'imposar a tota costa un pla, en lloc d'una realitat, un film com *El carrer* sobta tot seguit per la voluntat no menys enèrgica que l'anima de reproduir els fets sense un bri d'estilització. No sembla sinó que el contrast existent entre els dos films serveixi per a explicar-los. *La línia general* és l'espectacle d'una energia que es manifesta barrejant, però amb un innegable moviment d'expansió. És la il·lusió d'un poble que entreuva la llibertat al cim d'una civilització material. En *El carrer* hi ha, en canvi, una lucidesa que no deixa ni un recó per abrigar una il·lusió. Un sentiment de lassitud i la consciència obscura d'un viure francament tràgic, sense que ni tan sols que, al contrari, tot hi circula en una tonalitat mesquina i vulgar. Parlar ací del contingut de l'obra fóra parlar tant del drama d'Elmer Rice com del film de King Vidor. El drama de Rice és prou conegut a Barcelona, la transcripció de Vidor és prou fidel, perquè això esdevingui innecessari. Del film en parlarem quan s'estreni en públic. Diguem sols com la immobilitat incessant de la camera i de com el film ha estat realitzat amb una absoluta consciència del punt de vista específic de façana de l'obra original. Els ulls no penetren més enllà de la façana. Un moment el carrer es commou, el seu moviment s'interromp, però serà per reprendre tot seguit la circulació incessant i monòtona. King Vidor, realitzador de *El món marxa*, semblava admirablement indicatiu per a realitzar amb la màxima comprensió un film com aquest.

J. PALAU

PANORAMA

Pierre Batcheff

Recordeu *Le chien andalou*, el film de Buñuel i Dalí que MIRADOR presentà a Barcelona? Recordeu el protagonista? Era Pierre Batcheff, al qual Soupault retreia, comentant l'esmentat film, que era un delícte que un actor com aquell hagués fet fins aleshores papers secundaris. Doncs bé, Pierre Batcheff ha mort d'una manera una mica estranya, la setmana passada, a París.

Com molts, havia començat fent teatre, teatre d'avanguardia, abans de fer cinema. Després del film ja anomenat, i d'altres d'anteriors poc importants, havia interpretat, més recentment, *Les amours de minuit*, *Le rebelle* i *Baroud*. Actualment, volia dedicar-se a la posta en escena, la seva veritable vocació, per a la qual es preparava des de feia temps.

Ariosto, cinematogràfic

Bragaglia, un dels homes de teatre més anomenats d'Itàlia, parla a la *Revue internationale du Cinéma éducateur*, que apareix a Roma, del temperament de cineasta de l'Ariosto i dels inextinguibles recursos que l'*Orlando furioso* oferiria al postor en escena capaç de filmar-lo.

«Són nombrosos els episodis que ofereixen tots els elements característics d'un film popular, en el qual tot acaba bé. En un mot, en l'Ariosto es poden trobar tots els films que es vulguin: films d'amor, films d'aventures, films de gènere històric, films fantàstics, films d'aviació.»

Troba en l'epopeia de l'Ariosto tot de condicions que la fan eminentment representable, sense fer-ne un film literari. Àdhuc afirma que té el compite que cal en la il·luminació, en la qual és un mestre, que sap, tan bé com nosaltres, que tot depèn d'ella.

«Les Croix de Bois»

Aquest és el títol d'un dels llibres de guerra dels pocs que s'han salvats del rescut oblit en què els ha submergit tots el pas del temps. Amb els de Duhamel i poc més, el de Roland Dorgeles, avui, primavera de 1932, encara s'aguantava.

Recentment, ha estat dut aquest llibre a la pantalla, sota el control del propi autor. Amb tot, segons diuen, el film és una obra d'art independent, original i nova, que pot viure perfectament sense el suport del llibre.

Un comentarista remarca que aquest film és un gran film perquè, com el llibre, no vol ésser una obra grandiosa, no té pretensions d'epopeia.

Un nou aparell sonor

Les persones de bon gust que han anat al Publi-Cinema recentment inaugurat al passeig de Gràcia, s'hauran adonat de la perfecta netedat i fidelitat amb què són reproduïts els sons dels films — documentals i noticiaris — que s'hi projecten. Sorolls de multituds, ronc de motors, crits de bèsties, parlaments de personalitats, etc., arriben a orelles de l'espectador sense el més lleu vestigi que pugui fer suposar un origen mecànic al so que es percep.

Si el públic queda satisfet de les qualitats de l'equip sonor, es quedarà meravellat si el veïes. Res d'aquella complicitat amb què fins ara s'han presentat els aparells sonors. Al contrari. L'aparell Photophone, que equipa aquell local, és el de tanany més reduït, el més simplificat, de tots els que es fabriquen. I aquesta simplificació, ja es veu — millor dit, ja es sent —, no perjudica per res la qualitat de l'emissió, i es tradueix en múltiples avantatges: com menys complicacions, menys avaries, entre altres. Aquesta senzillesa de mecanisme fa que, al cap de mitja hora de començar a muntar un aparell, sigui ja possible projectar amb ell, i que en un parell de dies, es pugui ensinistrar un operador a manipular-lo.

Com si fos un senzill aparell de ràdio, l'equip Photophone és enxufat directament al corrent elèctric, no comporta piles ni acumuladors, ni preamplificador. Un sol atauveu, de perfil científicament estudiat, basta per servir una sala, de les dimensions que sigui.

Basti dir que en el concurs obert pel Ministeri de la Guerra dels EE. UU. a fi de dotar d'aparells sonors els vaixells de l'esquadra ianqui, resultà guanyadora la Radio Corporation of America, constructora de l'aparell de què parlem, i que les grans companyies Cunard Line, White Star Line i Norddeutscher Lloyd han equipat llurs transatlàntics amb aparells Photophone, que a Barcelona són representats per la S. I. C. E.

Una gran venda d'art

ON...? QUAN...?

Dissabte, dia 23, Exposició

En la diada del
llibre compreu

«LA GUERRA DELS SANTS»

Interessantíssim
llibre de Josep
Maria Francès

INTERFERENCIES

El cinema en la poesia

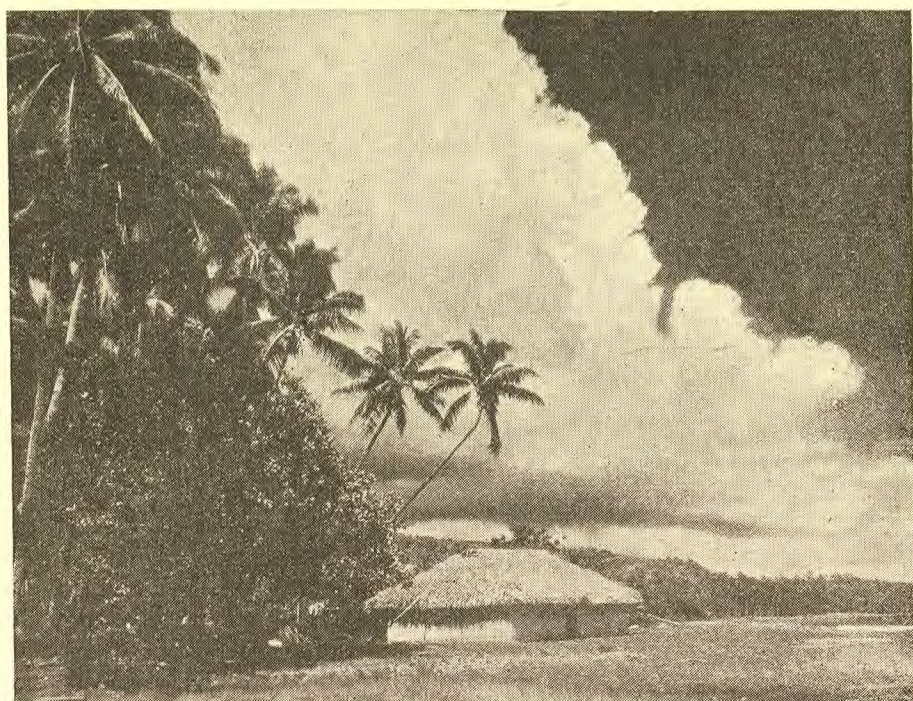
L'estudi de les relacions entre poesia i cinema s'ha fet gairebé sobre la base d'anàlitzar els possibles elements poètics del film. N'hi ha, però, molts d'altres interessants al crític que cerqui de situar les relacions mútues entre els fenòmens més típics del nostre temps.

La poesia influeix el cinema? Hi ha, remarcada ja de temps, una influència que es refereix a detalls tècnics. A un cert ritme accelerat; a un gust per les imatges instantànies; per les figures en *gros plan*. De

força cega d'una llei cruel.
Epopeia heroica d'unes vides
unides per la mort dessota el cel.

A un altre llibre recent, *X-III*, de P. Prat Gaballí, hi ha un llarg poema, intitulat *Pantalla*, on el poeta anota la seva visió vital:

Tota la vida que és feta d'imatges,
surt projectada per un feix de llum,
florit de simfonies.

Paisatge polinèsic d'«Ombres blanques»

fet, és la mateixa influència que pot constatar-se en llibres com *Donogoo-Tonka*, de Jules Romains, o en alguns fragments d'Azorín, de Max Jacob o de Stephan Zweig.

Aquí, però, voldríem anotar uns textos poètics on el cinema fa paper d'espectacle, que el poeta — mirall exacte — s'apressa a recollir. Els temes cinematogràfics, tractats o no amb ritme de cinema, planeen extraordinàriament als poemes. Rafael Alberti ha escrit tot un llibre de poemes, no aplegats encara, sobre els còmics del cinema. Els còmics del cinema, deu poètica, sobretot un d'ells: Chaplin, que apareix en els versos de Josep Maria López-Picó.

Ara, dos llibres López ixen a la llum amb suggestions de cinema. L'un d'ells, comentat molt breument ací, és una *plaque* per a amics, *L'estel errant*, de Pere Puig i Quintana, la finor poètica del qual he remarcat ja darrerament. Heus ací, a la pàgina 39, un poema, la font del qual no és gaire difícil d'assimilar al film de Murnau, *Tabú*:

Paisatges polinèsics, Pleniluni,
mits sagrades en els recers ombrius...
Fantasies d'amor en la Natura
i melodies d'ancestrals destins.
Déus implacables. Pureses primitives.

Tota la diversitat de la vida circula pel film. El poeta, diria's, en fa un noticiari:

Passa la gesta dels avians,
i dels soldats i dels marins,
i dels bandits,
i dels estudiants i les modistes,
i de la borsa i les finances,
i dels homes de presa,
i de les dones que els dominen.

Salten com per encís
i sense esforç
d'una ciutat a una altra,
d'un continent a un altre,
d'un punt a un altre,
d'un so a un altre so;
de la bellesa d'un paisatge
a la bellesa verinosa
de les màquines,
de la palmera en el desert
a l'antena de ràdio,
i del nu innocent de les cabanes
al music-hall.

La nova manera, àgil i vivaç, de P. Prat Gaballí, és idònia per a cantar la viva agilitat de la pantalla.

G. D. P.

URODONAL

treu el dolor
de ronyons
perque
dissolt
l'àcid úric

Gràfic indicador dels llocs a on es localitza l'àcid úric

Gràfic indicador dels llocs a on es localitza l'àcid úric

GUTENBERG, S. A.

Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze, Tintes i Utilitatge per les Arts Gràfiques

Agúllers, 1 i Via Laletana, 4
Tel. 15524 - BARCELONA

TIVOLI Tots els dies

DIRIGIBLE

Un film espectacular i dramàtic de FRANK CAPRA realitzat amb la cooperació de l'Aeronàutica Naval dels Estats Units

per JACK HOLT, RALPH GRAVES i FAY WRAY

Producció: COLUMBIA PICTURES
Distribució: ARTISTES ASSOCIATS

PUBLI-CINEMA

Passeig de Gràcia, 57.- Telèfon 79681

El primer de projectar la darrera notícia

Butaca: Una pesseta

Sessions contínues: tarda, de 4 a 9 i nit, de 10 a 12

1.er Pau i guerra.

2.^{on} La ruta dels Vikings.

3.er Reportatges d'actualitats mundials.

El mateix programa del Cinéac de París

AVUI, estrena al

Fèmina

de la supercomèdia sonora
UNIVERSAL

El Tronera

per
Robert Armstrong
Jean Arthur
i Lola Lane

El més fantàstic vodevil que s'ha vist fins els nostres dies

KURSAAL

AVUI

L'interessant comèdia dramàtica

DE HOMBRE A HOMBRE

per
Leo Carrillo, Noah Beery,
Mary Brian, Russell Gleason

Director: George Mallford

Superproducció Universal

CAPITOL

AVUI

El puente de Waterloo

La pel·lícula més sensacional de l'any

Superproducció Universal
per Mae Clarke, Kent Douglas i Doris Lloyd

Director: James Whale

EL TEATRE

A L'OLYMPIA

L'Opera Russa de París

No es pot negar que les òperes russes tenen molts admiradors a Barcelona. L'aficionat al teatre musical ha passat, de l'adoració dels cantants en les òperes italianes a l'adoració submissa i incondicional de l'orquestració wagneriana, i últimament a la degustació lleugera i entretinguda de les estampes russes.

L'estrena d'una òpera d'aquestes constituïa el plat fort de les últimes temporades del Liceu, i no es concebia un bon cartell

de Barcelona: citem els mestres Steimann i Labinsky; les soprans Dakoff i Sadoven; la contralt Davydoff; els tenors Pozemkovsky, Kalmin i Lauretzy; el baríton Dureff, i el baix Kaydanoff. El mestre de ball Wassileff, que es va fer notar en temporades passades d'òpera i de ball rus, també hi figura i es veu la seva mà en les formes que treuen els incomparables dansarins russos.

Fins ara han representat l'òpera de Bo-

Maqueta de Korovin per al pròleg d'«El príncep Igor»

sense unes quantes obres russes. Si no s'hagués acabat l'època de l'esplendor lli-cèstica, per caure en l'actual era de mi-sèria que va presentar els primers simp-tomes en la temporada penúltima, i el seu franc inici en la darrera, no sabem com s'haurien arreglat les empreses per sa-tisfer el daler del públic, un cop estrenades les quatre o cinc òperes russes que s'ho valen, i que el bon filharmònic ja coneix.

El brillant esfondrament del Liceu, en les mans de la nova empresa, ha resolt au-tomàticament el problema: ni russos, ni ale-manys, ni italians, ni francesos; ni divos, ni artistes; quatre debutants que ajudin l'empresa a posar les obres de menys in-terès i més rebregades del repertori.

Però si el Liceu no ha oridat els russos, els russos ja han vingut pel seu compte. Amb la diferència, a favor, que el Liceu només contractava unes quantes figures prin-cipals i l'espectacle era completat pels ele-ments habituals del teatre; ara a l'Olym-pia tenim la Companyia d'Opera russa a París, conjunt complet d'artistes, de chors, i de ball; de mestres i directores d'escena; amb decorat i vestuari propis. Això fa que les representacions siguin una cosa molt més acabada, més justa, amb unitat d'estil en la interpretació i en la presentació. No és pas una cosa perfecta: els cantants no tenen veu sorprenent ni facultats extraordi-nàries, però tenen l'art de l'escena i una expressió suggestiva que es fa seu l'audi-tori; els chors no estan dotats d'aquelles veus robustes ni d'aquells conjunts sonors que han fet célebres els chors russos, però saben moure's en escena i saben jugar el seu paper com si fossin personatges indi-viduals; els vestits són, segurament, molt exagerats en el sentit del tipisme per ex-plotar l'interès exòtic, però són brillants i variats i cada u el porta amb una certa personalitat; els decorats no són pas una obra d'art pictòrica, però enlluernen i tenen per a cada escena un color i un estil apro-piat a l'acció.

Dels artistes que formen aquesta com-panyia, molts són ben coneguts del públic

rodin *El príncep Igor*, que la gent suporta per a poder veure les famoses «dances po-lovitziannes»; i el *Boris Godunoff* de Mus-sorgsky, la millor obra del teatre musical rus i la que ha portat més públic — coin-cidint aquesta vegada el seu gust amb la bona qualitat de l'obra — a l'espectacle. Sempre es representava el *Boris* sense el quadro de la revolució; només quan es va estrenar al Liceu, dirigit pel mestre Ribera, es va cantar aquesta escena, i encara re-cordem la impressió profunda que ens va produir l'arribada, entre les turbes revol-tades, sobre la terra nevada, del séquit del fals Dimitri, al ritme pesant i persistent de les timbales i la gran caixa. I hauríem tornat ara a reviuire aquella emoció si la cúpula de la gran sala de l'Olympia, amb la seva ressonància, deixés sentir bé l'or-questra i els cants. Estan anunciades també *Sadko*, de Rimsky Korsakoff, i una estre-na a Espanya, d'aquest mateix compositor, *La núvia del Tsar*, que deuria ésser tan «cro-mo» com tota la música de Rimsky.

El mestre que dirigeix l'orquestra, el mestre Steimann, comunica als músics el seu entusiasme i la fa sonar amb vida i calor; ha produït molt bona impressió.

El públic s'encanta amb aquestes funcions més que amb obres d'art massa pur o massa profund, que són llargues, espesses i pesades i que volen una concentració i una sensibilitat molt afina, sense la compen-sació de les brillants escenes i de les melo-dies sentimentals. El públic vol anar al teatre a veure moltes decoracions: unes grans voltes amb pintures d'un exagerat bi-zantinisme, unes cases de troncs de fusta sobre la neu, uns avets de fira i uns homes embriacs amb unes barbaes cantant i ballant, i uns altres mig nus brincant com cabres, rodejats d'aldades dansarines, sobre una música melangiosa o de rimbes vius. I creuen que aquestes colorines són les ve-ritables manifestacions de l'art musical i escènic, i, en realitat, són només que una cosa que distreu i agrada, tot fent pessigolles als ulls i a les orelles.

JAUME PAHISSA

G.B.S. i Ellen Terry

G. B. S. és conegut de tot el món, al qual entreté sovint amb *boutades* i para-doxes i de tant en tant amb obres, unes més distretes que altres, com *Massa ve-ritat per ésser bo*, estrenada darrerament a Boston, que comença estil drama policíac i acaba amb interminables discussions sobre la política, la moral, la teoria de la relati-vitat, la Conferència del Desarmament i tot el que es vulgui.

Ellen Terry, en canvi, a penes és coneguda fora d'Anglaterra. I això que fou, a fi del segle passat i començos d'aquest, tan cèlebre com la Sarah Bernhardt o la Duse.

Quan Bernard Shaw i Ellen Terry es conegueren, ella té quaranta quatre anys i ell trenta sis. G. B. S. només és conegut com a orador socialista i crític musical.

A tots dos els lliga una forta amistat i s'escriuen sovint. Ara, amb un pròleg de Shaw, ha estat publicada aquesta tendra correspondència, amb un pròleg del mateix Shaw, on aquest explica els canvis que d'a-leshores ençà hi ha hagut en els costums dels artistes i en les relacions d'aquests amb la *society* britànica. Malgrat aquest pròleg, el conegut home de teatre Gordon Craig, fill d'Ellen Terry, ha protestat de la publicació d'aquesta correspondència de sa mare.

Ellen Terry treballa amb Irving, al Ly-ceum, on es representa sobretot Shakes-peare, i això posa fora de polleguera el recent promogut a crític de *The Saturday Review*. Diu a l'actriu, en diverses cartes:

«Les notícies més aclaparadores circulen sobre la pròxima producció del Lyceum... *Julius Cèsar* o algun altre rebuig passat de moda. Irving no es deixarà convèncer per res que la reina Anna és morta? Que és orb o sord?, o bé no té res d'actor i només és un arqueòleg embuixat per Shakes-peare?»

«Shakespeare és tan mort, des del punt de vista dramàtic, com un picaportes.»

Shaw s'esforça de persuadir l'actriu que està malgastant el talent representant Shakes-peare: «El temps passa i heu de repre-sentar alguna cosa abans de morir.»

Potser fou en 1900 que Ellen Terry re-presentà alguna cosa abans de morir. En tal data, a l'Old Strand, interpretà una obra de Shaw, *La conversió del capità Brass-bound*.

I en ocasió d'aquesta obra, Ellen Terry es casa.

«El cor d'Ellen — explica Shaw — no tenia ocupant, aleshores. Jo somiava cobrir la vacant. Els dissenys de la Providència eren uns altres. Mentre Ellen i jo enrao-nem, s'obrí una porta i entrà un jove actor americà: James Carew, que havia d'inter-pretar el paper del capità Kearney.

— Qui és aquest? — preguntà Ellen, mirant-lo amb interès.

— És el capità americà — vaig respon-dre.

«Sense la més petita vacil·lació, Ellen tra- vessà l'habitació, es ficà Carew a la but-xaca (si se'm permet parlar així) i s'hi va casar.»

Bernard Shaw, per la seva banda, també es va casar amb una senyora irlandesa molt rica. La correspondència entre l'actriu i l'autor, però, començada el 24 de juny de 1892, va seguir fins el 6 de maig de 1922. Almenys són les dates més distants de les cartes contingudes en el volum que fa poc s'ha publicat: *Ellen Terry and Bernard Shaw, a Correspondence* (Constable and Co, Londres).

ELISSA LANDI

L'actriu tota
sensibilitat

en

Malvada

AVUI
ESTRENA

AL

Saló Catalunya

A NOVA YORK

El triomf d'Escudero

L'Escudero ha triomfat als Estats Units. La nit del debut — èxit apoteòsic al Chan-in Theatre de Nova York — el cable, po-tent megafon, va llançar la notícia a les cinc parts del món. Tothom se'n va as-sabentar. I a Madrid, alguns diaris dedica-ren breus comentaris a l'excelsional esdeve-niment. César González-Ruano, a *Informa-ciones*, en parlà en termes d'un lirisme in-flamat. *El Sol*, en una nota entusiasta, re-tragué la tradició de l'artista espanyol, que necessita la consagració universal per a ésser.

en la qual ens anunciava també la seva sor-tida imminent cap a Nova York. Després res més. Fins fa pocs dies. La carta esmen-tada. Notícies del seu gran èxit als U. S. A. «Por aquí dicen las gentes y la crítica — ens escriu — que no se ha conocido nunca un éxito superior al mío. Y con la pata mala. Si la llevo a tener buena, revoluciono esto. ¿Qué lástima que no pueda yo hacer lo que quiero con esta maldita pierna!» Tot això és veritat. Els retalls de premsa que ens envia ho confirmen plenament. La sala

Tres moments coreogràfics d'Escudero

ser estimat en la seva pàtria. Però tot això no ultrapassava els límits de les aproxima-cions dotades d'una deliciosa vaguetat. I nosaltres, enamorats d'aquells *detalls exac-tes* que afecionava Stendhal, amics de les informacions directives, vàrem preferir cal-lar de moment. I esperar la lletra de l'Es-cudero que, suposàvem, no es faria pas es-perar. Però el nostre amic no es deu haver entès de feina allà dalt. I la lletra ha arri-bat. Però no ha arribat fins ara. Dades in-teressants, frases cordials i retalls de premsa en abundància. Informarem doncs els lectors de MIRADOR de la conquesta d'Amé-rica, realitzada per un gitano de Valladolid.

Però abans s'imposa un lleuger preà-mbul. Aquests darrers temps, la vida de l'Es-cudero i tots els seus concerts han girat a l'entorn d'un contratemps molt seriós: la lesió a la cama que es va produir ballant l'estiu passat. El recordem, encara, coixe-jant pels carrers de Barcelona un dia del mes de setembre darrer. I fent esforços inau-dits per a dissimular el seu mal, pregan-tos insistentment de mantenir-lo secret. La cama era la seva preocupació única, la seva gran obsessió. Vuit dies més tard havia de ballar a Amsterdam. L'empresari s'havia gastat milers de florins en propaganda. Si no podia complir el seu contracte, aquell bon home sofriria pèrdues considerables. Naturalment, vàrem callar. Ni a la nostra informació de MIRADOR, ni en privat, no vàrem esmentar per res aquell poderós han-dicap. Però ara que, malgrat la cama, l'Es-cudero ha triomfat rotundament a Amèrica, ja en podem parlar lliurement.

El gran ballari se n'anà de Barcelona. Però aviat rebérem una lletra seva datada a Amsterdam. En transcrivim aquests pas-satges saborosos: «Como te prometi, te diré que di mi concierto en Amsterdam y, pásmate, con más éxito que nunca. Yo no comprendo cómo me he arreglado, pues he bailado todo el concierto con un pie y nadie ha comprendido nada. Los críticos han es-crito que he renovado el baile español otra vez. Yo te digo que es la renovación de un cojo, pero no van desaminados. Te diré que es la primera vez que yo me doy cuenta de lo que es la intuición y la espontanei-dad; para ti eso debe ser curioso.» Després d'Amsterdam, l'Escudero va ballar a Riga. «Te diré que de Holanda, donde di seis conciertos, me fui de un tirón a Riga: échale hilo.» No es va privar de res. I, na-turalment, l'esforç fornint havia d'ésser-li fatal. No va poder actuar a Berlín on havia de ballar en un festival organitzat pels *Amics de la Pavlova*, 7.000 marcs de publi-citat perduts. I una anada a la capital d'Ale-manya. Li exigiren que un metge certifi-qués el seu estat. I, finalment, sis setmanes a París sense sortir de casa. Tot això ens ho explicava, adolorit, en una altra lletra

del Chanin Theatre, la nit del debut, segons diuen tots els retalls de diaris de Nova York, rivalitzava amb les nits més brillants de les temporades més esplendoroses. L'Es-cudero es va veure obligat, davant la insistèn-cia del públic, a repetir íntegrament tot el programa. I després a ballar encara dues vegades una mateixa dansa, en mitg de les aclamacions del públic, una mica estranyat i intrigat, però entusiasmada. L'endemà, tot Nova York n'anava ple. Els diaris li dedi-caren columnes i més columnes.

Volem esmentar també que cap diari no s'oblida d'elogiar la companyia de l'Escudero, Carmita, la petita gran ballarina que ja và-rem veure a Barcelona, i la Carmela, que ha substituït la seva dona: una meravellosa ballarina de Jerez — ens diu ell — que va descobrir l'estiu passat a Madrid.

El nostre amic acaba així la seva lletra: «A ver si no van a hablar de eso tampoco en España...» És la seva obsessió. Que a Espanya sàpiguen que és famós a tot el món. Però suposem que després de veure'l retra-tat a totes les revistes americanes, després de veure'l en el Noticiari Fox, després de tot allò que el cable ha proclamat, els seus compatriotes ja s'adonaren, com han fet final-ment amb Picasso, que un gitano espanyol ha sabut posar-se, com diuen més enllà de l'Ebre, el mundo por montera.

SEBASTIÀ GASCH

NOVETATS
EN CAMISES

Jaume I, 11
Telèf. 11655

PALAU MÚSICA CATALANA

ORQUESTRA

PAU CASALS

CINQUE I SISE CONCERTS

FESTIVALS HAYDN

Dijous, 21 abril, vespre. Diumenge, 24 tarda

Simfonies en re major i mi bemoll

Direcció: PAU CASALS

Audició única de l'Oratori en 4 parts

LES ESTACIONS

amb la col·laboració de

L'ORFEO CATALÀ

Solistes:

ANDRÉA FORNELL, sopran

EMILI VENDRELL, tenor

RICARD FUSTER, baríton

Direcció: LLUIS MILLET

Localitats: Concert avui dijous, PALAU

Concert diumenge, U. M. E. P. de Gràcia, 54

Viatges Marsans, S. A.

Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA

Bitllets de Ferrocarrils Nacionals i Es-trangers - Passatges Marítims i aeris
Viatges a "Forfait" - Excursions acom-panyades - Peregrinacions, etc.

INFORMES
I PRESSUPOSTOS GRATIS

FEU FER ELS VOSTRES GRAVATS EN LA

Unió de Fotogravadors

Casanova, 160-162 : Telèfon 77406

DOROTHY JORDAN
i
ROBERT MONTGOMERY

AMOR
RABIOSO
Fantasia

VEALO EN

LE LLETRE

EL 23 D'ABRIL I SEMPRE

Llibres! Llibres!

Quan érem unes criatures, però ja picades pel virus de la lectura, va resonar un clam des de les poques publicacions catalanes que llavors veien la llum: «Llibres! Llibres!» Era aleshores de la fundació de la Biblioteca de Catalunya, que en pocs anys assolí de posar-se en primer lloc entre totes les altres institucions barcelonines similars; i que de llavors ençà no ha fet sinó créixer i mantenir la seva supremacia.

Ara més que mai és hora de repetir aquest clam, i no pas perquè demà passat sigui la Diada del Llibre.

Tots, qui més qui menys, d'ençà que

creix un perill que ja senyalava una vegada: el naixement d'una producció especial, destinada a valer-se de la Diada per col·locar llibres dels quals, sense ella, ningú no s'adonaria a penes.

No dubto que, en un termini més o menys curt, s'aconsegueixi fer de la nostra gent uns adquiridors normals de llibres, que no esperin pacientment cada 23 d'abril per comprar llibres, objecte de la possessió del qual és indispensable. I dic la possessió perquè és sobre aquest punt que cal insistir. En un país on els veïns del tercer pis baixen a demanar el diari als del segon, el dia que

aquesta festa fou instituida, hem fet cada any — de vegades per gust, de vegades perquè ens el demanaven — el nostre article estimulant el públic que els llogés i, per afegidura, volgués posar una mica de crèdit en el que dèiem, a comprar llibres. Amb un congènit escepticisme, he pensat sempre, pel que fa a mi, que més eficaç que cap article, la tenia el descompte, enllaminador per al gran públic, que en tal dia es fa.

Sempre, però, abrigava l'esperança — me la donava la meua visita, purament d'observador, a les llibreries en aquell dia — que l'acte de comprar algun llibre en tal diada fos per algú el primer pas que li revelés el món dels llibres, s'hi aficionés i, en endavant, ja fos per ell una mica cada dia una diada del llibre.

Es aquest, a la meua manera de veure, el major benefici a esperar de la festa de demà passat: el foment d'un públic constant de llibres, que pugui assegurar dignament una producció com ha de tenir-la tot país civilitzat.

Un resultat així compensaria amb es-

voler saber alguna cosa, i on molta gent, quan decideix d'estalviar, comença per suprimir tota compra de paper imprès, per fer una propaganda molt intensa per convèncer a tothom de comprar llibres, i de comprar-ne tot l'any.

Per això cal veure amb la millor disposició la campanya de propaganda pro llibre català que Palestra porta a cap, sobretot perquè una fulla que he rebut exposant-ne el pla, precisa: «aquesta campanya té un caràcter permanent, ja que es continuarà després del 23 d'abril».

Tots hem de col·laborar-hi, i no pas perquè, de prop o de lluny, en tot o en part, visquem del llibre, sinó perquè és una qüestió de decència comptar amb una producció bibliogràfica que resisteixi la comparació — amb la relativitat que calgui — amb la de qualsevol altre país civilitzat.

Al capdavant, el major beneficiat amb la lectura i possessió d'un llibre és el seu lector i amo. És d'això, em penso, que cal convèncer la gent. No saben el que es perdien no tenint acció als llibres.

Tant de bo les Diades del Llibre els la puguin fer conèixer!

I, davant la crisi injustificable que momentàniament travessa l'edició catalana, àdhuc en les seves varietats que menys exposades haurien d'estar a circumstàncies (d'altra banda ben poc explicables), conservem la fe en l'esdevenidor. Esperem que les generacions que ara pugen, educades i formades en un altre esperit que el que patírem nosaltres, donin al llibre la importància que té en la vida, i sobretot al llibre català.

Però, també, cal vigilar a quins llibres, per catalans que siguin, es dona importància. Massa sovint ha estat explotat aqueix truc patriòtic de baixa mena. Ara més que mai, cal triar els llibres.

JUST CABOT

MARGES A UNA CONFERENCIA

Ernst Robert Curtius

En les aules de la nostra Universitat, l'il·lustre professor deixondia, entorn de l'Humanisme, un róssec d'anyorances. «Hi ha múltiples fenòmens de classicisme — deia — al llarg de la Història, gairebé oposant només a ell, la destrucció barbàrica. I vetaquí que som ara en plena lluita d'una època, havent des de Spengler vorejat la nostra consciència civilitzadora, aquest terror d'anihilament. Curtius arrenca de Grècia i Roma, passa a la cort de Carlemany, al segle XII, al Renaixement italià. Més enllà d'aquests focus lluminosos, diem, què existeix? El professor alemany no ho explica, sols ho deixa presentir. Són les tenebres remorses que es van congriant des dels gels de Sibèria fins a la viror tònica de la raça africana, segons hipòtesis, biològicament superior. Es àdhuc l'al·liberament entusiasta de milers de colònies ofegats per les normes europees colonitzadores: dames angleses refusant la dansa a un indi, públics nordamericans contemplant el linxament dels negres... milers de recelosos més per no haver estat admesos al «festí», o vexats d'impotència per una perfecció no massa sincera, vetllen, gualten i aprofiten l'esqueridill proper des d'on l'enrunament cau inexorable. Alegria salvatge, brollament del cor pur de la naturalesa.

Pensant una mica com podríem perfil·lar alguna característica d'aquesta estratificació mental que tant hem anomenat civilització d'Occident, trobaríem que una de les pedres angulars de l'Humanisme és el creu de l'individu. Recordem que el plural Eloiim—Dèu—Israel, misteriós i emocionant, es concreta en la Trinitat Sagrada dins un ambient platonià. Israel venç a Roma en l'afluència fecunda del corrent cristià. Si, per contra, examinem els orígens de l'individu a Grècia (permanència en el temps i en l'espai: engendrador de les estàtues marbres—món finit—o paganisme—i de les estàtues idees—ciència—), anirem a caure sobre les planes tranquil·les del Nil. La immortalitat platònica serà un eco del Llibre dels Morts, i els misteris pitagòrics fills naturals dels jeroglífics.

Suposem que un dia, amic lector, si així ho voleu, a fi de provar tots els matisos reconidits del vostre amor per l'Humanisme, pugeu a donar un tomb pel British, i que us enllestiu per a veure les sales d'Egipte, allà on hi ha la pedra famosa, clau de les tres llengües, descoberta pel general de Napoleó. A ben segur, com us revoltareu faç a faç d'aquell esperit absurdament històric dels anglesos (i flor i nata d'Europa, amb tot!), com us indignareu de veure classificat, color de gos en una posició repugnant, el cadàver d'una mòmia! Humanitat, el teu sentit generós vas matar-lo en una etiqueta il·lustradora pels turistes. Aquella pell resaca i bruta havia bategat d'amor i d'il·lusions, i l'entortolligat dels membres simbolitzava — reflex de l'infant en venir al món — un culte d'immortalitat. Passareu de llarg... i us anireu sentint petit ran de les esteles d'esposos fidels, i de figurines de nens estil·litzats: l'esfinx atura el xarbot sensorial en una sòbria reserva d'infinit. De sobte, ja està!, heu petjat les sales gregues: estàtues estridentment clares i esquifides, mundanes i sensuais. Frenesi dels sentits, preocupació vegetativa violenta. Potser encara voldreu convèncer-vos d'alguna cosa més finament vostra que el renaixement italià. I llavors àvidament resseguireu les miniatures perses. Adéu la delicadesa tonalica d'un fra Angelico ací en la comparança empallidit, i l'angusta simplicitat de les pintures romàniques i l'aguda intenció dels retauls gòtics. Però, on hi haurà, doncs, una raó precedent de l'exuberància carnal de Rubens? En els Budes japonesos, sens dubte, menys neuròticament somniosos que els de Xina, plens de vitalitat cel·lular, però amb els ulls closos; en

una paraula, més decents que les dees olímpiques.

I llavors: a què esgarriar-se tant per una fase estètica de la Humanitat, perduda?

Si estudiem el problema des d'un altre aspecte, és evident que Lenin, potser paradoxalment, cimeta la ciutat futura en la República de Plató. El sentiment instintiu i el coneixement instintiu (maternitat que reclama la fidelitat conjugal) no assolien pas l'èxit en harmonitzar, dins la nostra cultura. Lògicament, no l'obtindran mai.

Ernst Robert Curtius (d'«El Sol»)

De la dualitat femenina la nostra societat acusava el valor mitjà: què meravella si ara a Rússia (anticoneixença paterna) i a Estats Units (antisentimentalitat) proven un nou estat de coses, acusant de la dualitat femenina el valor final? Millor dit: traient una qualitat individual ampla — família — per a reforçar una dèbil qualitat individual — la dona? — Potser sí que la lluita d'idees sigui massa forta i nosaltres en tinguem de morir.

Però l'il·lustre professor alemany ens dava a l'esperança: en tot cas, deia, el nostre contingent espiritual influirà modificant el nou ambient. I ací tenia per l'Espanya uns mots profunds d'admiració: «tots els ulls d'Europa us miren». Sabem que fórem la porta per on entrà l'Orient, i que posseïm arcs de Bagdad i palmeres del desert. Sabem que si creiem en Déu és perquè tenim el cel espaiat i una teoria ètica de confiança, que muntem diàlegs mediterranis com uns ponts de pensament. Però la Rússia boirosa és minada de secrecies. La força que els manté és la religió, flor del desesper, car les ansies eternes de la seva terra miserable no s'elevaren com les de la nostra terra fèrtil, cap a mística. I així les figures místiques nostres, bé poden cimejar paral·leles a les del Ganges adormit.

Cal repetir la frase una vegada, i mil: «Espanya, et miren tots els ulls d'Europa». La monarquia esparracada ha acabat amb els excessos d'una litúrgia garbosa; tanmateix, en els reconidits de les esglésies fredes, queden per a guardar, perquè mans comunistes no les profanin, aquelles Verges amb cara de nina i les dues llagrimes rodolant...

Cró CASANOVA

VARIETATS

POSTAL DE TOMAS GARCÉS. — A quin mercat de Vic, a quina fira de Girona, et vaig veure per primera vegada, Tomás Garcés? Encara duies el clavell a l'orella i aquell mocador de seda blau i verd entorn del coll. La brusa voleïava al vent. «A quatre, l'últim, mestressa!» Però tu sempre ho donaves per dos i mig! Escolta, Garcés. Després vaig veure que et disfressaves amb un vestit de primera comunió. Amb un braçal blanc, amb una jota i una hac i una essa daurades. Tot d'àngels moronets varen venir per a enterrar el clavell, i la brusa i el mocador de seda. Quin penediment! Adéu, hostal, mossa blanca, carretera, firal i joc de xapes! Però tu ho duies tot, secretament, al cor. No ho acabaves de dissimular. Ull viu. Tomás Garcés, senyor important, Tomás Garcés! Vigilen l'ortodòxia i l'entramors. I tu, despistes, tires al dret, poses un aire de marrec esmunyides, bronzejat de sol. Ull viu, Tomás Garcés, gitanet i jurista, no facis trampes al joc, perquè el senyor Rafols et mira. Estan tan contents de tu!

UNICAMENT CELEBREN la «Diada del Llibre», penso, els que durant tot l'any són esquers a la vida editorial. Si això fos cert seria una immoralitat fer una rebuixa en el preu; ans haurien de despesar la taxa amb un recàrrec. Com a penitència. Però potser caldrà que no extremem aquesta rigor. Déu nos en dó, encara, de celebradors del dia del llibre. Perquè encara hi ha molta gent que ni aquest dia ni mai complex el rent del creient. En la Religió de la Cultura aquesta és una «festa de guardar». Però hi ha també heterodoxos, i fins i tot ateu, que ignoren aquesta obligatorietat de la festa. I són molts més els heretges que els creients. Perquè desgraciadament aquesta religió encara no ha superat la seva hora de les catacumbes.—D. P.

Fecunditat

La informació arribava, fa pocs dies, a un gran diari parisenc. Li arribava de Londres, i quasi li hauria escaigut millor d'arribar dels Estats Units:

«Els llores del malaguanyat Edgar Wallace treuen el son a miss Orsola Bloom, que somia substituir el mestre de la novel·la policíaca tant quant a l'abundància com a la rapidesa de producció literària. La darrera novel·la de miss Bloom, *El diari de la dona d'un oficial de marina*, ha estat escrita en quatre dies. L'autora diu que és capaç de produir 15.000 paraules per dia.»

Quan aquesta noia haurà treballat un any a la velocitat que ha arribat a assolir, escriurà les seves cent novel·les cada any. I si viu gaires anys — no se'n diu quants en té —, les seves obres ja s'hauran de comptar per números de quatre xifres.

Si la lliura no estigués tan alta, ens jugaríem qualsevol cosa que ni una sola de les seves novel·les figurarà en cap futura història de la literatura.

Si vol un bon traje confeccionat sempre

Sastreria MODELO

Rambla Canaletes, 11

U R S S, la República de Treballadors

Manifestants ridiculitzant la burgesia

Notes de viatge

per

J. TERRASA

EDICIONS
MIRADOR

Dintre poc, serà publicat en llibre aquest reportatge, augmentat i il·lustrat amb gravats inèdits

No deixeu de comprar-lo

Una visió directa de la Rússia d'avui

23 d'abril

DIADA
DEL
LLIBRE

Compreu llibres catalans

Demà pasat dissabte dia 23

DIA DEL LLIBRE

No deixeu de comprar les obres:

	Ptes.
Celístia (novel·la barcelonina)	
J. Roig i Raventós	5.-
Filosofia i Cultura (Vol. II)	
Dr. J. Serra Hunter	4.-
Laia (novel·la) Salvador Espriu	4.-
El cinema soviètic, Josep Palau	3.-
La batalla de la vida, Charles Dickens	1.50

Llibreria Catalònia
3, Ronda de Sant Pere, 3

LES ARTS I ELS ARTISTES

Arquitectura moderna i «agonia de la pintura»

Fa una temporada que diversos crítics i comentaristes d'art de casa nostra s'ocupen, fent-se ressò d'opinions d'altres comentaristes i crítics internacionals, del tema interessantíssim de l'agonia de la pintura.

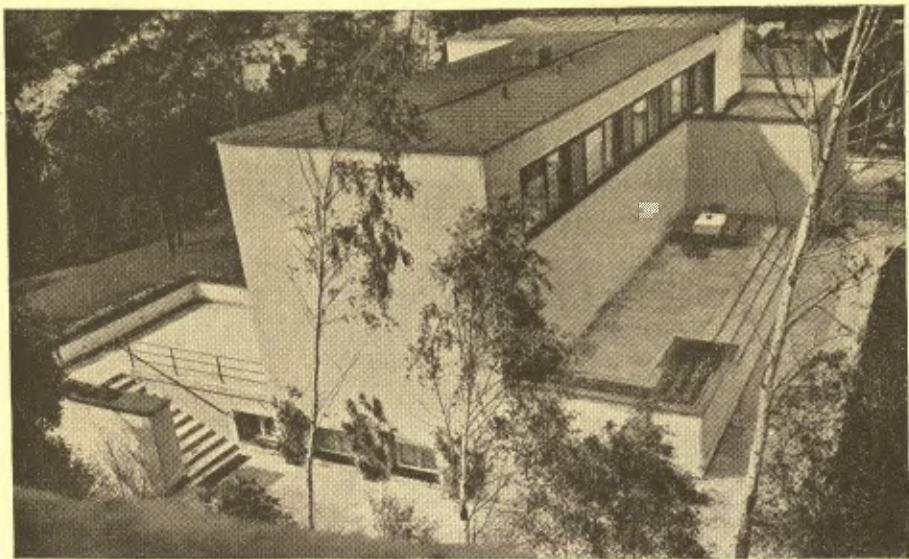
A MIRADOR del 17 del març passat, Z. escriu:

«Potser hi ha també una raó per ajudar a no vendre quadros: l'amoblament modern, l'arquitectura moderna no hi són gaire

ments magnífics i millor il·luminats que abans.

Una tela penjada és sempre un forat en un mur. Per aquesta obertura la vista contempla una obra d'art. Paisatge, figura o bodegò, acaben als nostres ulls on hi ha el marc. Un Rembrandt o una tela moderna són bons per ells i no per la decoració que els volti.

Potser sí que l'arquitectura moderna ten-

Una casa d'Erich Mendelsohn

compatibles. Imaginen un Rembrandt—no citem un pintor modern per no comprometre'ns—en un interior de metall i vidre.»

Sebastià Gasch diu a *La Publicitat* del 30 del mateix mes:

«Condicions d'interiors moderns? Això ja és una raó de pes. En una paret immaculada d'una casa de Le Corbusier, un quadre faria la mateixa nosa que una taca de tinta en uns pantalons blancs.»

I a *L'Opinió* del 6 d'abril comenta Camps-Ribera:

«Pueril doncs, al nostre entendre, que l'arquitectura pugui matar l'art per simple que l'estil sigui.»

Té raó, al nostre entendre, Camps-Ribera.

Els que senyalen l'arquitectura moderna com una de les causes de l'agonia de la pintura i parlen d'interiors de metall i vidre, ens deuen voler donar a entendre que els interiors de les cambres són com una mena de peixera.

L'arquitectura actual tendeix a usar del metall i el vidre amb una major abundor que abans, perquè els paraments exteriors dels edificis amb estructures resistents de metall i grans àmbits vitrats, requereixen l'ús d'aquells dos elements en més gran escala, però els murs interiors continuen intrínsecament, i per tant en iguals condicions que els de les altres arquitectures per a penjar-hi un quadre. Amb condicions millors que abans, perquè una finestra que ocupi tot un pany de paret suprimeix els recons foscos i il·lumina millor els altres murs de la cambra. Les pintures situades en aquests murs d'interiors moderns guanyen llum i per tant milloren de coloració, perquè en les cases de fins ara, quasi sempre, fins en ple dia, s'han de mirar les pintures amb llum artificial, sovint insuficient i que altera els colors de les teles.

Els corredors inútils i inacabables i els patis «d'illuminació» d'habitacions interiors que amb prou feines serveixen per a ventilar, s'han suprimit.

Tenim l'absolut convenciment que si en un interior modern no hi ha pintura és perquè al propietari no li interessa tenir-ne, no perquè l'arquitectura la refusi.

Sovint les il·lustracions de revistes i de llibres especialitzats ens mostren imatges d'interiors moderns sense quadros penjats a les parets. Són de cases que encara no són habitades, o bé d'edificis industrials, clíniques, teatres, estacions, gimnasis, estadi, piscines, escoles, laboratoris, cinemes, etcètera (edificis en els quals, quan són construïts seguint els motllos de les altres arquitectures, tampoc no acostuma a haver-n'hi), o bé cases per a obrers.

Els interiors actuals són (o bé haurien d'ésser) més amables que els d'abans, amb els paraments llisos per a separar unes cambres de les altres, sense decoracions enganxades, car s'ha aconseguit suprimir tot aquell farciment de requadrats o plafonats amb motlles simulades o en relleu que obligaven a una col·locació fixa d'una tela i sovint a un tamany determinat perquè no trenqués els espais fixats per la decoració i fins obligant a un tipus de marc perquè no desentonés de l'estil de la cambra.

Ara en l'interior modern la paret és sols un fons únic i permet col·locar una tela o una escultura amb la seguretat que si l'obra és bona lluirà amb absoluta llibertat, perquè no hi haurà res en el mur que trenqui el seu ritme o que distregui la seva contemplació. L'obra d'art atraurà directament tot l'interès. La imatge de la taca de tinta a què al·ludeix l'amic Gasch és justa si es refereix a una pintura dolenta. Si és bona, serà una joia damunt de la nuesa immaculada del mur.

Si es fa una moda de deixar les parets nues, no és culpa de l'arquitectura, que com ja hem dit ens proporciona uns para-

PROJECTOR

PELS SEUS FRUITS ELS CONEIXE-REU! — Però no judiqueu, Senyor, la nostra República per les ferveres patriòtiques dels nostres pintors. No pas per la samfaina de pandereta del senyor Juli Borrell, o per la mascarada grotesca del senyor Esteve Batlle, o per les matrones sòlides dels segells. Penseu que, artísticament parlant, Senyor, bé podríem considerar-los a tots com a monàrquics.

DEL DIARI DE DELACROIX. — *L'amour de l'art* publica uns fragments interessantíssims del diari del pintor Delacroix. Per tots aquells que s'interessin per les coses del segle XIX aquestes notes hauran d'ésser de capital importància. Justament la curiositat pel segle XIX va essent cada dia més general. Això s'explica, ho remarcava darrerament un col·laborador nostre, per l'evolució del gust que fa que es vagin rebutjant les modes penúltimes (precisament perquè la moda última en representació una reacció), i vagin adquirint una gràcia tota nova als nostres ulls les *antepenúltimes*. És a dir, aquelles que passen del moment que s'anomena *démodé*, al que en podríem anomenar *història*. Així, certes posicions del fi-de-segle tingudes per la darrera corrupció del gust són acollides ara com una gràcia posició estètica que ja no molesta; ans diverteix ja com a espectacle; com a *història*.

No cal dir, doncs, que el segle XIX, sobretot la seva primera meitat, ha deixat d'ésser suspecte. És a dir, ha deixat d'oferir perills de contaminació per a esdevenir un espectacle purament objectiu.

ESTÈTICA DE LA CIUTAT. — En un curt assaig, James Ollivan, a la *Revue Technique de l'art moderne* (Liège, març), s'ocupa extensament dels problemes que planteja—estèticament—el panorama de la ciutat. L'assaig és molt extens. Arriba des de la disposició dels gratacles i les xemeneies de les fàbriques, al color que deuen tenir els automòbils. Els capítols d'aquest assaig estan referits doncs a cada un dels temes que poden interessar qualsevol urbanista. El primer capítol parla de l'emplaçament de la ciutat, en relació a les muntanyes i els rius. Aquest capítol ateny més la topografia que l'estètica. El segon, està dedicat a la disposició dels carrers; a l'exposició de les tendències més recents. James Ollivan s'ocupa llargament de la posició que han d'ocupar en la ciutat els massissos d'arbres.

El tercer, fa referència al que James Ollivan anomena *valvules respiratòries* de la ciutat. S'assenyala ací la necessitat d'establir comunicacions molt ràpides entre els balnearis, platges, camps d'esport, etc., amb el centre de la ciutat. En el quart capítol —ja plenament dins— de l'estètica—hom s'ocupa dels colors de les façanes, estudiant les possibilitats d'harmonia entre aquests colors i el de l'asfalt del carrer. En el cinquè apartat, James Ollivan arriba a estudiar la proporció de colors de portes i finestres en relació amb la coloració general de la façana i de la ciutat. Hi ha un paràgraf dedicat a la funció de la roba estesa a finestres i terrats, com a element colorístic. En el sisè capítol s'estudien els colors més escacients per als automòbils. Creu que caldria donar-los uns colors apagats—beige, verd terra, etc.—, si de cas llistats amb una franja groga o vermella per a fer-los visibles als peatons. (En això estaria d'acord amb els antics taxis de Barcelona.) En canvi, troba de molt mal gust el vestit vermell dels nostres guàrdies municipals. Basten els guants blancs per a fer-se visible, que, de nit, esdevindran lluminosos.

ANTONI PUIG GAIRALT

El present artístic reflexa la personalitat del donador

Passeig de Gràcia, 68 (xamfrà València)

ESCULTURES • LAMPARES

AL MUSEU GUIMET

Pintures murals musulmanes

El Museu Guimet, de París, sol organitzar exposicions monogràfiques d'art i arqueologia orientals i extremorientals, les quals sempre aconsegueixen molt d'èxit per raó del caràcter d'excepcionalitat i de novetat que tenen, ultra llur vàlua arqueològica. El Museu Guimet ha anat devenint una mena d'universitat extremorientalista regentada pels esperits més fins i més preparats de l'extremorientalisme francès. Així, aquestes exposicions monogràfiques que hi floreixen cada primavera vénen a ésser com l'apoteosi de fi de curs que ha de merave-

del o de suggestió a pintors d'èpoques posteriors. Però aquesta hipòtesi està descartada pel fet que el conegut viatger romà Pietro della Valle conegué les pintures del Maidan-i-Xah d'Ispahan a començ del segle XVII, just al moment que acabava d'ésser construïda aquesta gran plaça amb els edificis que la delimiten, i en el seu llibre on explica els seus viatges d'Orient, aparegut a Roma entre els anys 1650-58, titulat *Viaggi in Turchia, Persia, etc.*, parla dels frescos de l'Ali Capu i del Cihil Sutun i s'escandalitza del llibertinatge que els ins-

Rixa Abbasi? — Parella abraçada (Ali Capu)

llar tothom, les multituds i els especialistes: les exposicions del Museu Guimet són, doncs, grans esdeveniments artístics parisencs, però que transcendeixen a tot el món, que omplen el museu de *parigots* badocs i que hi atreuen viatgers coneixedors, carreterats des de tots els països d'Europa—i d'Ultramar i tot. Enguany l'exposició monogràfica del Museu Guimet no fou dedicada a una matèria d'alta antiguitat artística, sinó a matèria d'art relativament modern, però no per això menys important: els frescos de l'Ali Capu i del Cihil Sutun, a Ispahan.

L'Ali Capu i el Cihil Sutun són dos edificis d'entremig dels nombrosos que envolten la gran plaça, un temps monumental, d'Ispahan, i que és coneguda amb el nom de Maidan-i-Xah. A començaments del segle XVII o a les acaballes del XVI el gran xah sefèvida Abbàs I feu construir aquesta plaça de 386 per 140 metres, la qual, a la manera de l'Auguston bizantí, reunia la pista per als esports de volada i els millors edificis religiosos i de caràcter oficial.

Aquests edificis foren profusament decorats en llur interior amb pintures murals executades per un procediment semblant al fresc, damunt d'un arrebossat de guix o estuc. Moltes d'aquestes pintures han desaparegut perquè els edificis també desaparegueren; d'altres es perderen dintre d'edificis avui dia subsistents; d'altres encara foren tan mutilades que han devingut difícilment llegibles; per fi, les menys ruïnoses sembla que són les que es conserven en els edificis susdits: el Cihil Sutun i l'Ali Capu. Un artista persa modern, excepcionalment dotat per a la intel·ligència i conreu de l'art persic musulmà, un tal Catxadurian, ha copiat i, fins a un cert punt admissible, ha restituit aquests frescos i ha exhibit les còpies en el Museu Guimet amb un èxit molt gran i no menys justificat.

Aquest èxit és degut en primer lloc a la vàlua artística de les pintures, i en segon lloc a llur condició raríssima de pintures murals musulmanes de gènere figuratiu. La data de les pintures, fins ara inèdites, del Cihil Sutun i de l'Ali Capu d'Ispahan es pot donar com contemporània de la construcció del Maidan-i-Xah. Ho corrobora la indumentària; però com podria molt ben donar-se el cas que el pintor o els pintors haguessin reproduït en tal avinentesa miniatures o s'hi haguessin inspirat, com sol passar en la pintura mural de l'edat mitjana europea, i com realment sembla constatar-se en els frescos en qüestió, podria també haver succeït que miniatures del començament del segle XVII haguessin servit de mo-

pira, ço que encara avui es troba d'acord amb les descripcions del viatger italià, si bé no amb tant d'escàndol com el que demostra el pudorós della Valle.

Una de les característiques més estimables dels frescos en qüestió és llur color, les fines i atrevides harmonies de color, sorprenents avui dia i en ple París, on tant, tan bé i tan ardidament s'ha especulat sobre el color. La novetat i l'exquisidesa d'aquestes composicions colorístiques sorprenen particularment per raó de la inconnexió que tenen amb el colorisme prou conegut, i tan refinat també, de les diverses èpoques de la miniatura persa i hindo-persa, amb el colorisme de la catiferia de la Persia i d'altres pobles orientals. La novetat del colorisme de les pintures murals d'Ispahan pot provenir del fet que havien d'ésser harmonitzades amb or, i aquest or sembla que hi era molt abundant, tant, que justament la cupidesa desvellada per aquesta quantitat de tènue pel·lícula àurea fou la causa de la mutilació quan no de la destrucció de les pintures murals ispanhàniques. Aquest or tan abundant, element colorístic altament peritorbador i absorbent, obligaria doncs els pintors que decoraren els edificis del Maidan-i-Xah, a unes composicions de color insospitades, ja que les miniatures perses no tenen or, o si per atzar en tenen és escàs, i la catiferia tampoc no en té, o quan en té és també escàs.

Com la miniatura sefèvida, les pintures murals d'Ispahan revelen la influència de l'art europeu: l'època sefèvida és ja la de la decadència de la pintura musulmana persica. Però com que la miniatura persa de períodes anteriors és tan exquisida, la que és perllonga en la decadència, a desgrat dels contagis de l'exterior, segueix essent força deliciosa; talment, que algunes de les composicions de l'Ali Capu es dubta si no serien, més que còpia, més que pintura influïda de la miniatura, obra dels propis miniaturistes, àdhuc d'algun mestre miniaturista de l'escola sefèvida, obra del gran Riza Abbasi. Així, per exemple, el grup dels dos amants que reproduïm.

En les pintures murals de l'Ali Capu i del Cihil Sutun hi ha diverses mans de mèrit desigual. Els mestres hi escrivien meravelles. I diem *escriure*, en lloc de *pintar*, perquè la gràcia cursiva, aquella engrescadora pinzellada calligràfica, que són les marques més colpidores de l'esperit decorativista de la pintura oriental, excel·liren en aquests quasi frescos d'Ispahan amb la traça olímpica dels millors moments de la miniatura oriental i de la pintura xinesa.

JOAN SACS

VOLEU VIATJAR?

Aprofitau les excursions
— de propaganda de —

Viatges Baixas

Excursió a la Fira de París

del 12 al 21 de maig

10 dies de viatge amb els luxosos

Autocars de VIATGES BAIXAS

Hotels amb tot confort, al preu

de propaganda de 460 PEsSETES

El FORÇ-IT més econòmic per visitar PARIS!

El viatge id·al per conèixer França!

Inscriuvu-vos a:

VIATGES BAIXAS

Rambla del Centre, 33, entrada pel

Passatge Bacardí, 1. Tel·l. 12492

Pasta de Cera

El fang que permet el
més perfecte modelat

Olivera, 25 - Tel·l. 31816

raspalls per a tots els usos
articles de neteja—objectes per a presents
rambla de catalunya, 40

Una gran venda d'art

ON...? QUAN...?

Dissabte, dia 23, Exposició

RADIO I DISCOS

L'HORA RADIADA

Sense temps per a donar detalls de la inauguració de la nostra Hora radiada, avenguem en el darrer número de MIRADOR el falaguer resultat obtingut per la iniciativa. El parlament de Ventura Gassol davant el nostre micròfon és un dels millors discursos polítics que recordem del Conseller de Cultura de la Generalitat. Càlid de paraula, però al mateix temps molt segur de la intenció de cada mot, Ventura Gassol evocà emocionadament el seu 14 d'abril de 1931. La febre de la nit abans, l'expectació vivint del matí, la migdiada històrica, en que travessant la plaça de la República es dirigia amb el President de la Generalitat de Catalunya des de l'Ajuntament on Lluís Companys acabava de proclamar la República fins a la Generalitat on aquesta proclamació havia de tenir una transcendència nacional. I les primeres hores del redreçament, on entre la febre del moment es dictaven les primeres ordres del règim nou nat. I la victòria final, definitiva.

El parlament de Ventura Gassol desvetllà un entusiasme unànime. MIRADOR ja pública, una vegada més, la seva gratitud per la brillant inauguració que el Conseller de Cultura de la Generalitat feu de la seva hora setmanal radiada, que tant ha de contribuir a l'expansió de la nostra cultura per les terres de Catalunya.

Ahí, dimecres, inicià Josep Palau el cicle de conferències que, dins d'un ordre purament cultural, aniran donant els homes de MIRADOR tots els dimecres a dos quarts de deu del vespre. Després d'un breu disc parlat, dictat per Guillem Díaz Plaia, i de l'exposició comentada del sumari d'aquest número de MIRADOR, Josep Palau descabdellà, amb la pericia a què ja ens té acostumats, la seva conferència sobre «La música en el cinema» que fou molt interessant. Com a exemple, foren radiats uns quants discos de films sonors. Es donà compte de l'organització de sessions de cinema, conferències, exposicions, etc., que MIRADOR projecta portar a les comarques.

Dimecres que ve, Rosend Llata parlarà de «Música dissonant». La Generalitat tindrà lloc, com sempre, el dimecres, a les 9'45, i anirà il·lustrada amb discos.

La reglamentació de la Ràdio

Des d'abans de la darrera disposició del Ministeri de la Governació convocant un concurs per a l'adjudicació dels serveis de radiodifusió en tot el territori de la República es ve fent una intensa campanya per aconseguir que en el possible aquesta ordenació sigui feta per la Generalitat pel que es refereix a Catalunya. Efectivament, no és oportú que essent propera la data en què l'Estatut regeixi, l'Estat procuri la creació d'uns interessos en forma similar al que esdevé en la qüestió de Telèfons.

Més que un estat de dret hi ha en tota la República un estat de fet en aquesta matèria. La legislació, demés d'ésser en moltes ocasions contradictòria, és purament negativa, és a dir, es limita a procurar que les emissions no es pertorbin i dintre d'això hi ha l'anarquia més espantosa, limitada únicament per la prèvia concessió administrativa.

Com diem dies passats, però, aquesta llibertat no hi és, puix que és una entitat comercial la que disposa de la quasi totalitat de les emissions, ajudada per diverses causes, entre les quals i com a més importants hi ha la passivitat de l'Estat i la paciència dels que escolten.

Cal recordar que amb ben pocs estímuls l'entitat que organitzava les emissions a Barcelona comptava més de deu mil abonats, xifra no més superada per les associacions esportives que faciliten l'entrada gratuïta a espectacles de públic nombrós.

Encara que a tota la República l'invent també ha arrelat, no és en la forma que a Catalunya. No sols l'afició, sinó també l'organització comercial de la venda d'aparells i material de ràdio és a Barcelona on més està desenvolupada i on radiquen la gairebé totalitat d'importadors d'aparells i l'escassa producció del país.

Per aquestes circumstàncies ja s'imposa ací una organització particular de l'emissió que depengui directament de Catalunya. El més inoportú d'aquest concurs és, com diem, la proximitat de la vigència de l'Estatut; precisament el projecte presentat per quant a radiodifusió, la redacció de l'arrel intenta disminuir les atribucions futures de la Generalitat, deixant en igual forma aquest extrem. Els articles 14 i 15 de la Constitució de la República no impedeixen aquesta aspiració de Catalunya. Encara que no estigui per això ben clara la delimitació de l'autoritat de la Generalitat en quant a radiodifusió, la redacció de l'article 9 del títol segon, apartat 13, indica que correspon a l'Estat espanyol la legislació i a la Generalitat l'execució de les funcions següents. I entre altres, l'apartat tretze indica: «de l'organització dels serveis d'aviació civil i radiodifusió a Catalunya». Després d'això, és veritat que no es pot concretar qui organitzarà la ràdio a Catalunya, però sí es pot afirmar que convocar un concurs a base que l'adjudicatari adquireixi uns drets, és prejutjar la qüestió i fer irrealitzable l'obra posterior per part de la Generalitat. — J. G.

Un moment de perill

La Gaceta del dia 15 publicava les bases d'un concurs que s'obria per concedir el servei de radiodifusió a tot Espanya a un monopoli, amb la condició d'instalar tres emissores a Madrid (una de 120 kw., una de 20 kw. i una altra de 10 kw.) i unes altres de 20 kw. a Barcelona, Sevilla, València, La Corunya, i finalment una altra de 10 kw. a Bilbao.

Com que el decret convocant aquest concurs donava únicament un termini de quinze dies per presentar les proposicions, cosa inadmissible per fer uns estudis profunds d'aquest servei nacional de radiodifusió, i a més es prejutjava l'Estatut de Catalunya, tractant d'imposar a Barcelona una emissora igual a la de les diferents «provincies» espanyoles, però d'una potència molt inferior a la de Madrid, l'Associació Nacional de Radiodifusió protestà immediatament d'aquest intent de monopolitzar la ràdio a Catalunya, i adreçà dissabte passat diferents telegrams de protesta respectuosos al President del Consell de Ministres, al Ministre de la Governació, al Director de Comunicacions, i als ministres catalans, senyors Camer i Domingo.

Així mateix l'Associació Nacional de Radiodifusió, entitat de radiofones que en aquest moment, igual que en totes les ocasions, representa la voluntat dels catalans radiofones, està portant a terme una sèrie de gestions d'importància prop dels representants nostres a les Corts Constituents i prop del Govern de la Generalitat, per evitar que Catalunya sigui inclosa en aquest monopoli i per tant se li negui el dret de poder organitzar el seu servei propi de radiodifusió, tal com hom demana a l'Estatut que es va a discutir molt aviat a les Corts Constituents espanyoles.

De moment ha estat rebut un telegrama de la Direcció de Comunicacions, informant que per un error s'havia dit que el termini per presentar projectes per l'esmentat concurs era el dia 30 d'aquest mes, quan ja s'ha publicat a la Gaceta una altra disposició prorrogant aquest termini fins el 30 de maig vinent. Es de notar que la publicació d'aquest ajornament no fou feta a l'edició de la Gaceta l'endemà de publicar l'altre decret de convocatòria, sinó l'endemà precisament de cursar l'Associació Nacional de Radiodifusió la seva protesta als Ministres de la República.

Cal que Catalunya tingui la seva emissora. Cal que la Generalitat disposi d'aquest element valuósíssim per contribuir al desenvolupament cultural, artístic i patriòtic del nostre poble. El contrari seria sotmetre'ns a un servei de radiodifusió foraster, prescindint de la voluntat del poble de Catalunya manifestada en votar l'Estatut.

J. D.

NOTES INFORMATIVES

Selecció de «L'àliga roja»

El dimarts prop-passat, a les nou del vespre, tinguérem ocasió d'escoltar la radiació dels fragments més interessants de l'obra lírica catalana de Víctor Mora i el mestre Martínez Valls *L'àliga roja*, des de l'estudi de Ràdio Associació, interpretada pel tenor Rosich i els altres intèrprets de la Companyia lírica d'En Josep Llimona, del teatre Apolo de la nostra ciutat.

Fou de remarcar la puresa de l'esmentada radiació i sabem que a tot Catalunya s'escoltà amb goig.

L'emissora de Leningrad

Fins ara funcionava a Leningrad una emissió de ràdio que treballava a una potència de 100 kw. sobre una onda de 1.000 metres.

El Govern dels Soviets acaba de construir una nova emissora amb una potència

formidable de 250 kw. que treballarà amb l'onda de 349 metres i que, naturalment, es deixarà sentir a bastament arreu d'Europa, especialment les de Londres, Estrasburg, Gratz i alguna altra.

Serà, de fet, aquesta emissora, la més potent del món. Això és una prova que els Soviets s'han adonat perfectament que la ràdio és un mitjà imprescindible en la vida de les nacions.

La nova estació Luxemburg

Una nova estació va a inaugurar-se molt aviat. Es tracta de Ràdio-Luxemburg, amb una potència de 200 kw. i 1.250 metres d'onda, que segurament s'inaugurarà el primer de juny proper en proves oficials.

Aquesta nova estació perjudicarà en gran manera a l'emissora russa de Moscó de 100 kw., ja que les dues seran interferides per trobar-se a menys de 9 kilocicles l'una de l'altra.

Sols cal apretar un botó per a que l'alegria entri a casa

Es tracta d'un ATWATER KENT, amb això esta dit tot

No es cansarà mai d'escoltar aquest aparell de ràdio, per dues raons: per l'economia de funcionament i per la varietat dels programes.

Està construït per ATWATER KENT, la

marca de major reputació mundial de la que n'hi ha mes de 4 milions d'aparells en funcionament en tot el món.

Vegi'l i escolti'l sens cap compromís.

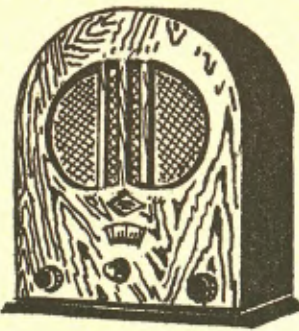
AUTO ELECTRICIDAD, S. A.

Diputació, 234 - BARCELONA

Madrid, Valencia, Sevilla, Bilbao, Alacant, La Coruña, Vitoria

ATWATER KENT RADIO

RECEPTOR
Radio CLIMO
enxufable al corrent
sense antena

Preu: 400 pessetes

RAMON CLIMENT

Consell de Cent, núm. 266
Teléfono 23058

RADIO
PHILIPS 15 ptes. al mes 35 CLARION
Telefunken 15 35 CROSLEY
ERLA 25 35 PHILCO
RADIOLA 35 35 COLONIAL
Atwater kent 35 50 FERM
GRAN EXPOSICIÓN ÚNICA EN ESPAÑA
Radio Canaletas. 6

—Que si el deixaré ben polit? A l'altra casa on vaig encerrar el parquet, el mateix dia s'hi trencaven la cama tres persones.
(Lustige Blätter, Berlín)

—Quan se'n va adonar que desvariejava?
—Ahí, quan va pagar-me el compte.
(The Passing Show, Londres)

AGULLES
GIOCONDA

Si voleu obtenir el màxim so del disc i el mínim desgast, useu sempre agulles GIOCONDA. Cada agulla porta el nom gravat. Capsa de 200 agulles 2'50 ptes.

Venda a l'engròs:

A. GUARRO
RAMBLA CATALUNYA, 7

L'òptic, al boxador.—No cal que porti sempre les ulleres. Posi-se-les només per treballar.
(College Humor, Chicago)

—Correu, dissequiu-lo!
(Judge, Nova York)

Societat Espanyola de Carbur Metàl·lics

Correu: Apartat 190
Telegr.: "Carburos"

BARCELONA
Mallorca, 232

Teléfono 73013

CARBUR DE CALCI: Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcu-bion (Corunya) :: OXIGEN 99 % DE PURESIA, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova :: ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova :: FERRO MANGANES i FERRO SILICI :: SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces seda, cotó i altres tèxtils :: CALEFACCIONS INDUSTRIALS de laboratoris i domèstics :: GENERADORS, BOMBADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS, GRATIS

¿Le seria a Vd. agradable poder tomar un purgante de aceite de Ricino, si éste tuviera el gusto de un buen jarabe de naranja?

Pues éste es el aceite de Ricino GOLOSO, que envasado en un lindo vasito de cristal se vende en todas las farmacias.

Suscriviu-vos a **MIRADOR**
Pelai, 62. - BARCELONA

BUTLLETI DE SUBSCRIPCIO

Et Sr. _____
que viu a _____
carrer _____ n.º _____ es subscriu a **MIRADOR**
pel preu fixat de 3'50 ptes. trimestre.

de _____ de 193

Signatura